

#3 20

FOLKEHØGSKOLEN

PORTRETTET

CHRISTIAN T. BJØRNØ

side 04

PASVIK

PEDAGOGISK UTVIKLING

side 32

KORONA

TIL HØSTEN?

side 42

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Redaktør:

Øyvind Krabberød
ok@folkehøgskole.no
mob. 986 27 439

Send ros og ris til:
ok@folkehøgskole.no

Redaksjonsråd:

Live Hokstad, Dorte Birch, og Angelina K. Christiansen

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før
utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og
november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: **Supernatural Stories** (supernatural.no)

Forsidefoto: Geir Ertzgaard
Produksjon/trykk: **Polinor**
Papir: Amber Graphic

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
Øvre Vollgate 13, 0158 Oslo
tlf.: 22 47 43 00,
bankgiro: 8101.34.46466

fhf@folkehøgskole.no
www.folkehøgskoleforbundet.no
www.frilystfolkehøgskole.no

Generalsekretær:

Angelina K. Christiansen
angelina@folkehøgskol.no
tlf.: 959 60 115

Leder:

Live Hokstad
Gullerudvegen 16, 2849 Kapp
live@folkehøgskole.no
tlf.: 918 53 885

Nestleder:

Ingvær Øydvin
Fosen folkehøgskole

Styremedlem:

Ronnie Mag-Larsen
Follo folkehøgskole

Styremedlem:

Marianne Amundsen
Agder folkehøgskole

Styremedlem:

Kristin Smith
Ringerike folkehøgskole

1. varamedlem:

Line Tirstaug
Trøndertun folkehøgskole

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN

Øvre Vollgate 13, 0158 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
if@folkehøgskole.no

Daglig leder:

Dorte Birch
dorte@folkehøgskole.no
tlf.: 913 52 372

INNHold

03 *Leder, Øyvind Krabberød*

04 *Portrettet –
Christian Tynning Bjørnø*

07 *Serie: Pedagogiske inspirasjonskilder*

11 *Serie: Pedagogisk hverdag, Skjeberg*

15 *Foto: Mer enn ord*

16 *Koronaen sett fra et
informasjonskontor*

18 *Koronaliv: Follo folkehøgskole*

19 *Koronaliv: Sandeffjord folkehøgskole*

20 *Kokkens:
Hilde Lene Rolstad, Sandeffjord*

22 *Hva har koronakrisen lært meg?*

24 *Korona-krisa og folkehøgskulen*

28 *Benedictes metode*

32 *Pasvik: Pedagogisk utvikling*

34 *Kunst i koronatider*

35 *Folkehøgskolenes bærekraftvedtak*

36 *Bøker:
Praktisk guide for klimaoptimister*

38 *Tollefsen: Fra kaikanten*

40 *Glimt – På rektors kontor*

42 *Folkehøgskole til høsten*

46 *Permittering i krisetid*

47 *Folkehøgskoleforbundet*

48 *Nytt fra informasjonskontoret*

49 *Internasjonalt utvalg*

50 *Folkehøgskolerådet*

52 *Baksiden: Tekst/diktstafetten*

Fagpressen

MÅ TA MILJØUTFORDRINGENE PÅ DYPESTE ALVOR

Den kanadiske forfatteren og aktivisten Naomi Klein maner til grønn omstart etter koronakrisa: Dette endrer alt, sier hun... Eller gjør den det? Blir det et paradigmeskifte, før og etter korona, eller tilbake til *business as usual*, som etter finanskrisen i 2008.

I krisetider kan ideer som har blitt sett på som urealistiske, plutselig bli realistiske, sier Naomi Klein.

Det gir ikke grobunn for veldig store forhåpninger for endring når vi ser at regjeringen gjennom siste konsesjonsrunde legger opp til økt, ikke redusert, oljeaktivitet i nord. Lavprisselskapet Norwegian har fått 2,7 milliarder kroner fra staten. Slik sikres videreføringen av de mest fossile, og dermed klimaskadelige næringene vi har. Det ser ut som vekst trumfer vern, hensynet til arbeidsplasser veier tyngre enn vern av naturmangfold og økosystemer.

På noen ganske få uker har et lite virus tatt mer enn 318.000 menneskeliv-, pr 20. mai, kastet verdensøkonomien inn i den verste økonomiske krisa siden 1930-tallet-, og snudd hverdagen fullstendig på hodet for de fleste av oss.

Folkehøgskolene har blitt konfrontert med usikkerhet og bekymringer om avslutning av skoleåret, rekruttering, økonomi, permitteringer, reisene, oppstart i august etc.

I denne situasjonen har folkehøgskolemiljøet en løpende utfordring med å redu-

sere sitt klimaavtrykk. Det historiske bærekraftsvedtaket fra høsten 2019 sier at skolene skal redusere sine klimagassutslipp innen 2030 med 40 prosent. Et særlig sikte skal det være på å redusere flyreisene. Det skal videre jobbes med lokale klimaplaner og det skal gjerne med i selvevalueringene. Dette kom i forkant av koronakrisen, men vil nå antakelig få gratis drahjelp, spesielt når vi ser på reisevirksomheten.

I disse dager er det sendt ut nødvendig materiell og informasjon til skolene for å starte sine lokale klimaregnskap. Tallene for 2019 blir startpunktet. Det er utrolig viktig at skolene gjør denne jobben slik at vi kan øke miljøbevisstheten og redusere klimautslippene. Tilbakemeldinger har kommet på at dette er svært overkommelig arbeid.

De fleste skolene har nå annullert høstens reiser og flytter dem til vårsemesteret. Vi vet at reiser har vært et fluepapir for rekrutteringen til folkehøgskolen. Nå er kanskje det store dyttet kommet for å tenke alternativt og utvikle bærekraftige studiereiser. Livsgrunnlaget vårt vil være den tapende part om vi ikke tar miljøutfordringene på dypeste alvor.

Kanskje slagordet for kommende reiser kan være: Reis kort, tenkt dypt!

Det ble en særdeles absurd og krevende avslutning av skoleåret. Nå er det tid for å se framover. Vi ønsker lykke til med krevende arbeid i å tilrettelegge for kommende skoleår.

Riktig god sommer!

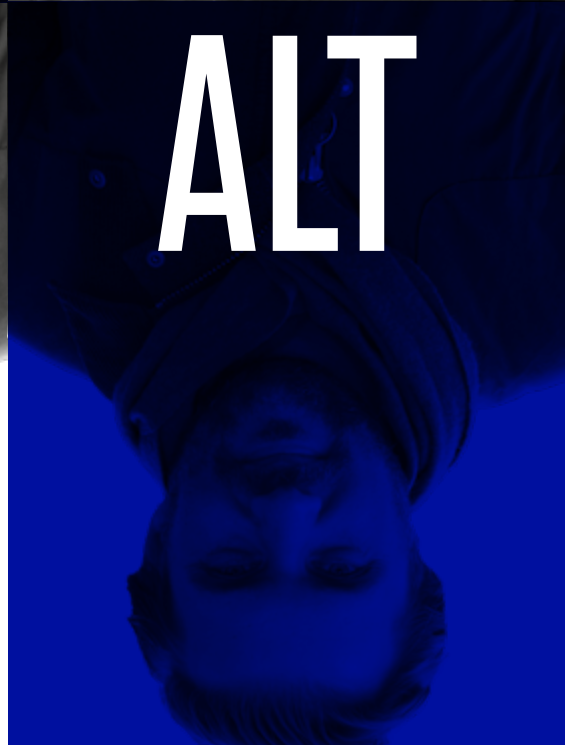

Øyvind Krabberød

PRAGMATISK POLITIKER SOM

GIR

ALT

FOR FOLKEHØGSKOLEN

*Det er en regnfull og hustrig aprildag.
Sandefjord er målet for å møte daglig leder i Folkehøgskolerådet,
på hjemmebane – Christian Tynning Bjørnø (34). Vi har god
tid til en samtale, uten stoppeklokke.*

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

Vårt planlagte møtested er fremdeles koronalukket, så vi sliter litt med å finne oss et rede, men lander til sist på en enkel cafe – med god kaffe og en noe mer slapp salat.

Porsgrunngutten har landet i Sandefjord etter en mellomlanding i Stavern. Nå er det den totalrenoverte og respektable prestegården som er inntatt sammen med Magnus, som er det nye hjemmet. Det gir også enklere pendling. Han kjenner at det er litt rart å skifte miljø og starte på nytt sosialt. I disse koronatider er det hjemmekontor som gjelder. Det er masse å gjøre og rikelig med møter på nett, men Oslo-turer venter han med.

PÅ STORTINGET

Christian har sterk tilknytning til Porsgrunn. Barneskolen der var viktig. Ellers har han også hatt år i Bergen, hvor moren var journalist. I Telemarksbyen engasjerte han seg etter hvert i politikken og ble nesten en «barnestjerne» der. Han ble valgt inn i bystyret som 17-åring (det året han fylte 18), og fikk etter hvert ulike politiske roller. Det hele ble toppet med verv som varaordfører for Arbeiderpartiet i fylkestinget og plass på Stortinget fra 2013 – 2017. Etter et dårlig valg for Arbeiderpartiet i 2017 røk plassen. Han er i dag 1. vara fra Telemark. Et lett Googlesøk visker at han har ansiennitet på fire år og 5. dager på Løvebakken. I perioden var han medlem av Stortingets kirke-, utdannings-, og forskningskomité, og blir han innkalt som vara trumfer det Folkehøgskolerådet!

– Hva førte deg inn i politikken?
– Som fjortenåring ble jeg med i AUF og ble engasjert av å fronte gratis skolebøker i videregående skole. Det var en konkret ideologisk sak som inspirerte meg til politisk arbeid.

Tynning Bjørnø er også arvelig belastet med politikk. Hans morfar Torstein Tynning satt 20 år på stortinget for Høyre – fra 1965 til 1985. Og moren er en profilert journalist, Signe Tynning.

Når han ser tilbake så synes han det var aller mest meningsfullt å sitte i bystyret i Porsgrunn.

– Debattene der hadde en annen form og ga større rom. Nasjonalt kan det raskt bli mer snevre ordvekslinger. Jeg er nok en nokså pragmatisk politiker, men som likevel har et ideologisk kompass. Jeg liker ikke så godt den tabloide formen med krigstyper. Det er ikke min tilnærming til politikk. Jeg liker nok mer det politiske håndverket, finne gode løsninger, fremfor den politiske debatten som foregår i TV-studioene, understreker Christian.

LIKER SCENEN

Folkehøgskolemiljøet har forstått at Christian liker å formidle og stå på scenen. Enten det er politikk eller mer personlige budskap eier han fort plattformen.

Christian forteller at mormoren var svært aktiv i amatørteatermiljøet i Porsgrunn. – Ja jeg var med mormor så lenge jeg kan huske, helt til jeg selv sto på scenen. Siste opptreden var vel russe-ryven, smiler han.

– Jeg blir nok trigget av å formidle noe til flere, og valgte lærerutdanning. Det henger kanskje sammen med teaterinteressens. Jeg har stor interesse for språk og retorikk – og synes det er veldig morsomt. Han har fordypning i norsk og samfunnsfag, og driver nå med en master i ledelse – på si.

Unge Tynning Bjørnø er ingen smalltalker, men han er med på notene og vi graver litt dypere.

– Jeg har stor tro på bredde i opplæringen, jeg er bekymret for at vi er på en for smal sti. Ludviksen-utvalget gå håpefulle signaler om at det nå er økt forståelse for at kompetanse ikke kan snevres inn til tre ferdigheter. Den peker mot en helhet som jeg har tro på. Jeg vil kunne regne bedre med en mer kreativ tilnærming til matematikk, og jeg har tro på praktisk estetiske fag som egen kompetanse og som gode redskap i andre fag. Hele PISA-hysteriet ble en konstruert og forenklet debatt.

Han får også utløp for sitt engasjement på andre arenaer. I dag er han styreleder i *Musikk i skolen* og sitter i styret for *Geitmyra matkultursenter* for barn.

TOMT I INN-BOKSEN

Vi trenger kaffepåfyll og litt bakverk. Her er det folk rundt oss som holder passe avstand, ute drypper det lett. Jeg lurar på hvordan Tynning Bjørnø landet i folkehøgskolen, som daglig leder i Folkehøgskolerådet, fra januar 2018.

Han forteller at det ble helt tomt i inn-boksen, da stortingsperioden var over. Fra 70 e-poster, til tom boks og ingen innkallinger. – Det var en stor overgang, ganske brutalt. Jeg brukte tid på å orientere meg, og startet på et masterstudium i ledelse på BI. Men så dukket folkehøgskolejobben opp – og han fikk den!

– Hva har overrasket deg mest?

– Jeg har blitt imponert over hva skoleslaget bidrar med i enkeltmenneskers liv. Jeg er takknemlig for å jobbe for et slikt skoleslag som gjør en forskjell i ungdoms tilværelse. Det er den største drivkraften min. Og jeg har et håp om at folkehøgskolen kan ta en større plass i samfunnet, og gjøre en forskjell for flere enn elevene. Se hva danskene får til med sang, og samarbeidet rundt *Ungdomsøen*. Vi kan være en større bidragsyter – og folkehøgskolen kan fylle en rolle som demokrativerksted i større grad.

VI HAR SVÆRT MYE FELLES

Det er ingen ukomplisert rolle å være daglig leder i Folkehøgskolerådet, med en bukett av organisasjoner og mer enn 80 autonome skoler. Bjørnø erkjenner at det det kan være en utfordring å være i Stortinget og snakke på vegne av alle skolene. – Det kan være krevende å håndtere – det hender jeg kjenner det i magen, innrømmer han. For det er saker som det er veldig ulike meninger om ute i landskapet. Min rolle framover blir å fremheve at vi har svært mye felles, og at vi selv tar styringa over det før «andre» pålegger oss noe. Det betyr ikke at vi skal gjøre alt likt, men at vi vil være tjent med å gjøre noe mer felles. Men jeg har ingen prestisje her.

– Drar du nytte av dine erfaringer fra Stortinget?

– Det er en fordel å kjenne prosesser og systemet. Det har også en verdi å kjenne enkeltpersoner, men personer og roller forandrer seg ved hvert valg. Jeg har adgangskort til Stortinget på livstid, men henger ikke ved i korridorene der. Han mener folkehøgskolen har vært gode på myndighetskontakt, og hatt en konstruktiv tilnærming til det politiske systemet.

**– JEG HAR BLITT
IMPONERT OVER HVA
SKOLESLAGET BIDRAR
MED I ENKELT-
MENNESKERS LIV.**

LESER:

Mye forskjellig. Beste i år er Lars Myttings – *Søsterkolokken*, flott historisk roman. Krim leser jeg ikke.

MUSIKK:

Jeg har aldri musikk på ørene, så er ingen musikkfantast.

SMULTRONSTELLE:

Roma kommer det kontant. Men folka er viktigere enn stedet. Å møte venner i Oslo setter jeg også pris på.

KORONA

Når vi møter den daglige lederen er det midt i korona-krisen, med daglige møter og krisestab. – Det er store forventninger til hva vi skal avklare og levere, og det er nesten umulig å innfri alt. Det er krevende å stå i det når det brenner, men vi tåler temperatur, og det har ikke vært mye kjeft. Tiden vi er i krever mye av Folkehøgskolerådet, men aller mest krevende er den for skolene. Det har vært tett og mye kontakt med departementet for å få avklaringer på alt fra nedpakking av elevenes eiendeler til lån og stipend. Det har også vært jobbet hardt for å hente inn de 65 millionene skolene nå har fått som kompensasjon. Og rikelig med arbeid for å finne en god fordelingsnøkkel for midlene. Det har gått i Teams, Zoom, Skype og Facetime, men nå gleder Christian seg til å «se» folk igjen.

– Under koronapandemien har behovet for en felles elevorganisasjon for folkehøgskoleelever blitt aktualisert?

– Ja noen elever har spurt om det, dette bør organisasjonene se på. Jeg er vokst opp i Porsgrunn hvor barn og ungdom virkelig ble tatt på alvor, med gode strukturer for elevdemokrati og deltakelse. Jeg er selv et «produkt» av dette.

Vi må snart runde av, men det er et par ting på blokka jeg kunne tenke meg å avslutte med.

Tynning Bjørnø har i en del sammenhenger kastet fram at det kunne vært bra å fått en ny stortingsmelding som kan gi føringer inn i framtiden og gi en ny bevissthet. – Vi har ikke vondt av å kaste korta opp og få en gjennomgang. Det er viktig at vi posisjonerer oss. Det handler ikke bare om mer penger eller spesielle saksområder, men like mye om en bevisstgjøring i samfunnet om hvem vi er og hvorfor vi er til. Vi kan ha godt av at myndighetene ser på det sammen med oss. Men vår egenart og historie må også beskrives riktig i en slik prosess. Det kan bidra til at det ikke er noen tvil om verdien av milliarder som brukes på folkehøgskole i Norge. Men jeg har ikke et katolsk forhold til at det må være en stortingsmelding. Det kan like gjerne være en strategiplan eller en handlingsplan. Poenget er å tydeliggjøre folkehøgskolenes posisjon for framtida og også forpliktet myndighetene.

Å være daglig leder i Folkehøgskolerådet er et hektisk liv, og ikke en 8-16 aktivitet. – Jeg får henvendelser hele tiden, når ting skjer eller det er spørsmål. Slik ligner det mye på stortingslivet, avslutter en optimistisk Christian Tynning Bjørnø.

DANTE SOM PEDAGOGISK INSPIRASJONSKILDE:

HELVETET
TE
HELVETET
HELVETET

Kor langt tilbake i tid kan ein gå for å finne visdom som kan bidra til å styre den pedagogiske tenkemåten og vere til inspirasjon for arbeidet som utfordrar oss i møte med kvart nytt elevkull? Tenkarar og ikkje minst kunstnarar har til alle tider hatt ein evne til å fatte djupnene og sanningane i menneskesinnet, og dermed kunne uttrykke noko universelt.

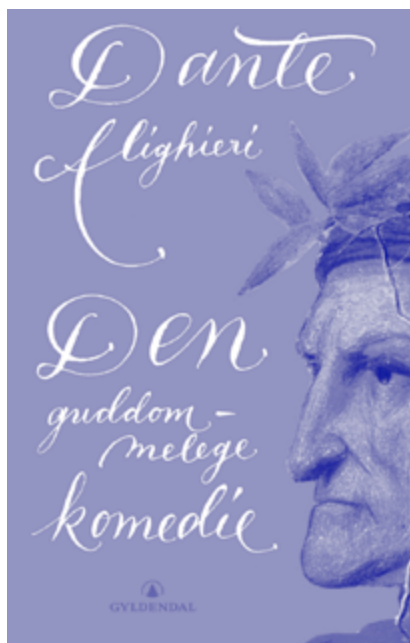
Renessansen sin klokskap og oppvasking har lenge fasinert meg. Denne tidsepoken har igjen sitt opphav og sine kjelder i antikken. Renessansen hadde sitt episen-ter på 13- og 1400-talet i Firenze, og smitten spreidde seg som eit virus rundt i Europa. Dei tankar som vart gjenfødde der har gitt uvurderlege bidrag til korleis vi tenker i dag, vårt menneskesyn og vårt samfunnsyn. Desse tankane vart i si tid konkretiserte i diskusjonar og skrifter, og ikkje minst gjennom kunsten som ein kan oppleve i overflod i Firenze og andre byar i Italia.

I tillegg til å vere ein dokumentasjon på den spede start på eit nytt menneskesyn har renessansen gitt oss estetiske opplevingar som kan ta pusten frå einkvar, og som Stendhal framstiller slik: *«Jeg hadde nådd det nivået av følelser der kunstverkene forårsaker himmelske opplevelser og lidenskapelige følelser. Etter å ha forlatt Santa Croce slo hjertet mitt. Jeg var utmattet. Jeg var redd for å falle.»* Renessansen sine kunstuttrykk er med andre ord sterke saker, - det rører ved kjensler vi nesten ikkje veit vi har.

For å synleggjere Dante som forfattar og hans bidrag til folkehøgskulen sitt pedagogiske grunnlag, vil eg skissere to perspektiv som er avgjerande for å sette dette i ein større samanheng og for å forstå korleis bidraget frå denne forfattaren kan ha overføringsverdi til oss i dag.

DANTE OG SAMTIDA

Dante Alighieri (1265 – 1323) var fødd og oppvaksen i Firenze. Han vart døypt i dåpskapellet som no ein del av komplekset saman med «il Duomo» i sentrum av byen. Dante er i første rekke kjend som forfattar og poet. Men i mange år i første halvdel av livet, var han aktiv i samfunnslivet og politikken som vaks fram i

samtida. Han hadde ein stor omgangskrets og hadde ulike posisjonar i det politiske spelet i bystaten. Det politiske livet var prega av nye og premature demokratiske ideal, og samstundes ei spenning i maktkampen mellom keisarmakt og pavekyrkje. Aukande handel og ein framveksande handelsstand skapte stor aktivitet både sosialt og økonomisk. Ein stadig pågåande maktkamp mellom den gamle adelen og den nye middelklassen prega sterk dagleglivet og førte til mange konflikthar og tildels krigsliknande tilstandar. Den tapande part i dei politiske konfliktane vart fråtatt maktposisjonar og vart oftast jaga frå byen. Statussymbol som hus og tårn vart jamna med jorda.

To politiske fraksjonar; Ghibelinarar og Guelfarar, prega det politiske livet. Dante tilhørte den siste gruppa som igjen var delt i kvite og svart Guelfarar. Dante var kjend for å uttale seg sterkt om dei sakene har var engasjert i. I år 1301 enda han i ei uforsonleg konflikt med sitt eige parti, knytt til kva innflytelse paven skulle kunne ha i byen. Han var sett på som ein overløpar og det enda med at han vart dømt og forvist frå byen. For alltid. I tillegg hang det ein dødsdom med trussel om å bli brent på bålet over han, dersom han returnerte. Han fekk på eit seinare tidspunkt mulighet til å gjere bot og så få kome tilbake, men var altfor stolt til å gå

inn i noko kompromiss. (Dommen var oppheva av byrådet i Firenze i 2008.)

Det høyrer og med til historia om Dante at han tidleg i tenåra forelska seg i Beatrice som då var berre ni år. Sjølv om han vart gift med ei anna kvinne påverka draumen om Beatrice heile hans liv og diktning. Denne opplevinga saman med den bitre kjensla av å vere forvist for alltid frå byen han elska finn vi igjen i Dante sitt hovudverk; «La Divina commedia» (Den guddommelege komedie)

«HIMMEL OG HELVETE» - PARADIGMET

For at Dante si «Guddommelege komedie» skal gi meining og innsikt er det sentralt å forstå korleis kyrkja og pavemakta forkynte og tok makt over folket sitt kjensle- og sjeleliv.

Den amerikansk teologiprofessoren Marcus Borg for eit par år tilbake utgitt ei bok («Gjenoppdag kristendommen») med fokus på korleis «himmel og helvete-paradigmet» har annektert vårt syn på kristendom og korleis det gjennomsyrer kyrkja si lære. For ein Sunnmøring har dette tankegodset og skrekksenario halde seg i live heilt fram til vår nære fortid, - lågkyrkjelig bedehusforkynning og ein karismatisk vekkingstradisjon. Fokus er på frelsa og frykta for kva korleis det kan gå der som ikkje har den rette tru.

Ideen om at det er to utgangar på livet, himmel eller helvetet, stod sterkt i middelalderen og i renessansen. For middelalder- og renessansemennesket var dei sanningar som kyrkja forkynte den einaste eksistensielle kunnskap ein fekk høve til å høyre noko om. Kyrkja si lære skapte såleis eit klart bilete av kva alternativ som venta etter at ein var død. Når Dante skriv om helvetet og utbroderer tilstanden meir enn bibelen nokon gong har gjort, kjem dette i forlenginga av den kunnskap som folk flest hadde. Det Dante skapte eit bilete av, har for den kristne kulturen festa seg grundig. Dante har meir enn nokon annan i sin poesi og diktning sett ord og skapt fantasibilete av både den himmelske saligheit og den evige fortaping og pine i helvetet. Han brukte forstillinga om at det er to utgangar på livet, og han har gradert synder og i detalj beskrive tilsvarande vel fortente straffer.

EVNEN TIL Å SJÅ INN I FRAMTIDA

Kunstnarar, musikarar, dansarar, biletkunstnarar og ikkje minst forfattarar har den misjon og evne til å sette ord på det indre i mennesket som vår rasjonelle og kognitive veloppdregne sinn ikkje kan fatte. Vi er fødde inn i ei tid der opplysningstida har nådd sitt eige inkompetansenivå. Der vitskap og forskning undersøker fragment og utviklar spisskompetanse, kan kunsten bidra til å supplere med eit bilete av heilskapen. Bruken av symbol, bilete og myter som kan vise oss noko av djupnene, og dei subjektive sannin-gane i menneskelivet. Når kunsten har den iboande evne at det heile tida søker innover i mennesket og søker etter å finne gode uttrykk for dette, kan ein fortelje noko om kva det er å vere menneske. Olav Klonteig har uttrykt det slik «*Der naturvitskapen legg distanse mellom mennesket og verda, søker myten å bygge bruk mellom mennesket og verda.*»

Kunstnaren kan beskrive nokre universelle eigenskapar og veremåtar som publikum kan lære av og kanskje bli litt klokare. Det tidlause perspektivet i desse aktivitetane, gir kunstnaren evne til å sjå inni framtida, og vi kan derfor søke kunnskap og innsikt også i det som er laga mange hundre år tilbake. Dette har Dante brukt for alt det er verd, både for å få sagt sanninga om mange av sine meiningsmotstandarar, men også for å bidra til å beskrive mennesket sine eigenskapar og svakheiter.

«DEN GUDDOMMELIG KOMEDIE» - INFERNO.

Dantes hovudverk er «Inferno»; ei reise gjennom helvetet, purgatoriet (skjærselden) og til sist himmelen. Dette er ei lang og omfangsrik historie, vanskeleg tilgjengeleg på rim, og omsett i fleire omgangar til tung nynorsk. For å få utbytte av dette er ein til ein viss grad avhengig av kjenne til forholda i Firenze i seinmiddelalder og i den gryande renessansen.

«VI ER FØDDE INN I EI TID DER OPPLYSNINGSTIDA HAR NÅDD SITT EIGE INKOMPETANSENIVÅ. DER VITSKAP OG FORSKING UNDERSØKER FRAGMENT OG UTVIKLAR SPISSKOMPETANSE, KAN KUNSTEN BIDRA TIL Å SUPPLERE MED EIT BILETE AV HEILSKAPEN»

Fortellinga startar med ei reise utanfor Jerusalem i år 1300, på nyårsaftan. Dante går seg vill i ein skog, og finn ikkje vegen ut. Han får hjelp av Beatrice som er i himmelen og ho sender Vergil som hjelper, ein av antikkens diktarar som Dante har som førebilete. Med Vergil som guide blir Dante kjend med helvetet og får møte mange personar som er plassert i helvetet og rangert etter sine synder.

Synder og straffer går hand i hand, verre og verre dess lenger ned i det traktforma landskapet personane blir plasserte. Helvetet består i Dante si forteljing av ein forgard og deretter ni sirklar, lenger og lenger nedover mot det indre av jorda. Nedst, nedanfor den niande sirkelen ventar Lucifer, eit uhyre med tre hovud. Svikarar blir plasserte i den niande sirkelen i helvetet, og Lucifer sjølv har tatt seg av den verste av alle; Judas Iskariot, som sveik Jesus og som blir fortært av det største og verst hovudet til Lucifer: «*Den sjela oppi der, som lid størst pine, er Judas Isakriot, med hovud inn og bein som sparkar ute*». I tillegg til ei mengd personar frå si samtid har Dante inkludert mange historiske personar når har tildeler straffer og evige lidningar meir eller mindre fortent.

«PÅ DENNE MÅTEN KAN KANSKJE IKKJE ALLE OPPNÅ EVIG SALIGHEIT,

OM HELVETETS FORGARD

Gjennom si ferd gjennom helvetet, og nedover sirklane, skildrar Dante mange situasjonar og episodar der han legg ansvar på personar som han meiner fortener si straff. Han har mange gode poeng og evnar å trekke fram i lyset mange situasjonar der framstående personar har misbrukt både makt og posisjon til eiga vinning.

Det er mykje tankevekkande og lærerikt knytt til Dante sine kåringar av dårlege gjerningar og ikkje minst hans refleksjonar knytt til dei samfunnsforhold der «syndene» har oppstått og blitt utført. Vi skal i denne omgang stoppe opp ved starten, - introduksjonen til heile reisa: helvetets forgard.

Reisa til Dante startar ved at han kjem igjennom ein stor svart port og møter mengder av menneske som ikkje eingong er skikkeleg døde. Her er dei som ikkje tok stilling, dei som ikkje valde side og dei som snudde kappa etter vinden. Her er paven som abdiserte og til og med englar som «*blanda seg med det korrupte koret*», og ikkje tok stilling og valde side den gongen Lucifer gjorde opprør i himmelen. Dante gjer eit poeng av at det er mange i helvetets forgard. Dei som er plassert der, må med misunning sjå at andre døde blir sendt til den himmelske saligheit eller til ulike staffer nedover i helvetet. Dei som

opp held seg i helvetets forgard blir konstant plaga av kveps og fluger som bit dei til blods. Blod og tårer renn nedover nakne kroppar som vassar i makk og ormar. Dei eksisterer i ein voldsom kakafoni av gråt, uling og klagerop. I tillegg til denne straffa blir namnet deira blir gløymt i verda ovanfor. Dante seier det slik: «*Slike tyngseler må dei berde som den stakkarslege vegen valt og levde utan både skam og ære*» Dei var for dårlege til å fortene opphald i himmelen og syndene deira hadde ingen ære i helvetet.

HELVETET OG FOLKEHØGSKULEN

«Den guddommelege komedie» er ikkje ei beskriving av helvetet slik det er i omtala bibelen, men denne fortellinga har likevel forma den kristne religionen og vår kultur sine tankar om evige straffer og evig lidning for dei som ikkje blir frelst. Det er ikkje akkurat frigjerande eller gledesskapande.

Når vi ser våre oppgaver i folkehøgskulen i lys av dette «himmel og helvete – paradigmet» og ikkje minst i lyset av Dante som kreativ kunstnar kan vi bruke fortellinga til å få ny innsikt. Dette er neppe sanninga om mennesket, livet og døden, men det set ein standard som folkehøgskulen kan dra nyttig lærdom av.

Det er vår oppgåve å syte for at dei ungdommane som kjem innanfor dørene i frilyndt folkehøgskule skal lære noko om

seg sjølv, dei skal via dei linjer og fag, og med kunnskapsrike lærarar som veiledarar, stå i dialektikken mellom å tileigne seg ny kunnskap og samstundes lære noko om seg sjølv. Dei skal bli utfordra på å nytte kunnskapen til å ta stilling i ulike store og små spørsmål. Ikkje minst skal folkehøgskulen bidra til å gje dei mot og evne til å artikulere sine meiningar slik at dei kan bidra i dei samanhengar dei vil stå i vidare i livet. Alt dette for å unngå den nådelause kritikk som Dante øser ut over dei individane som han møter ved starten av si reise gjennom helvetet.

Dersom vi når desse danningmåla gjer vi ein uvurderleg innsats for den einskilde, og ikkje minst vil vi bidra til å skape eit folk som står sterkt når vi stadig skal ta stilling til nye utfordringar framover. Kåre Willoch understreka dette i ein artikkel i Aftenposten: «*Norge trenger kompetente velgere*.» På denne måten kan kanskje ikkje alle oppnå evig saligheit, men vi skal bidra til at våre elevar sine synder i alle fall skal ha si ære i helvetet.

Dante har som kunstnar i sitt hovudverk gjort det tydeleg for all framtid og for alle som arbeider i frilynt folkehøgskule, at det er vår oppgåve å sikre at ingen av våre elevar endar opp i helvetets forgard.

Einar Opsvik, rektor Møre folkehøgskule

MEN VI SKAL BIDRA TIL AT VÅRE ELEVAR SINE SYNDER I ALLE FALL SKAL HA SI ÆRE I HELVETET»

Av lærer Jon Sverre Thorstensen

MED EDM PÅ TIDSPLANEN

«Teknologiske, didaktiske og andre utfordringer knyttet til overgangen fra musikk til musikkproduksjon ved Skjeberg Folkehøyskole».

FRA MUSIKK TIL MUSIKKPRODUKSJON.

For noen år siden gjorde vi et linjeskifte på Skjeberg Folkehøyskole, fra musikk- til musikkproduksjonslinje. På den ene siden opplevde vi synkende rekruttering, og på den andre siden oppstod en «ny» musikalsk verden med EDM (Electronic Dance Music), DAW (Digital Audio Workstation,) og laptop-musikere med hjemmesnekret musikk fra «gutterommet». Det var en nedadgående tendens for bandinstrument-elever, og en økning elever som ville bli artister og produsenter. Lærerne omskolerte seg til en arbeidshverdag der skrikende el-gitarer og rock i stor grad er byttet ut med Kygo, EDM og rap. Musikklinja hadde i en årrekke vært en av de linjene med best rekruttering, men for noen år siden startet en negativ utvikling, med synkende elevtall. Vi musikk lærerne tok noen drastisk grep for å følge med i tiden, samt forsøke å snu de negative tendensene.

Den kanadiske musikkprofessoren Paul Théberge definerer dagens unge musikere som, «singer-songwriter-producer-engineer-musician-sound designer». Det er en treffende definisjon av elevene på den nye linja, musikkproduksjon. Ledelsen var i starten skeptiske til om vi skulle klare å omstille oss til musikkelevne som Théberge beskriver. Vår innstilling har hele tiden vært at «musikk er musikk», enten det er middelalderisk gregoriansk sang, croonerjazz, country eller Avicii. Omleggingen har vært en suksess i forhold til rekruttering og elevtall, samtidig har de «nye» elevene gitt oss andre utfordringer innen fagdidaktikk, musikkteknologi, og kanskje også innen dannelsesaspektet

FIRE MUSIKKELEVTYPER

Den nye linja har brakt med seg elevtyper med andre musikalske (og sosiale?) bakgrunner, enn den tradisjonelle bandmusikeren tok med seg. Etter min erfaring finner vi nå fire hovedretninger av elevtyper på musikkproduksjon – *produsenten, rapperen, artisten og bandmusikeren*.

De nye elevtypene bringer med seg betydelig kompetanse om lyddesign, og mer moderne musikalske strukturer som, «drop», «breakdown», «build up» og «beats», i stedet for vers og refreng. Mange har sceneerfaring, og flere har god teknologisk kompetanse. Det de i stadig mindre grad tar med seg, er musikkteoretisk, -historisk og -praktisk kompetanse. Færre spiller fysiske instrumenter, har musikkteoretisk erfaring, eller har peil på kildene til musikken de liker.

I tillegg til å være svakere på grunnleggende musikalske områder, vil jeg også si det har blitt en økning av selvopptatthet. «Se meg, hør meg», SoMe, selfier og likes er sentralt i elevenes liv, og i våre – der vi, lærere og ledelse, kaver rundt på sosiale medier etter respons som kan føre til rekruttering.

Noen musikkproduksjonselever forteller at de vil bli artister, produsenter, «leve av musikken», bli oppdaget, bli stjerner og å bli rike av å lage russelåter. Det er en utfordring å veie sine ord som lærer i dette landskapet – et sted mellom å bidra til å skape «Mitt år», eller være «dreamstealer».

TAKK TIL PIANISTEN KYGO!

Elektronika er en stilart der musikken blir laget elektronisk i DAW (pc og musikkprogram). Tonene kan bli spilt inn, men ofte skrives de inn i DAW med datamus, som igjen blir til akkorder, melodier og rytmer. Få elever har erfaring med pianospill, og de hevder at de ikke har noe behov for å lære det, siden det bare er å tegne inn toner og rytmer. Noe av musikken blir dermed lagd på let og finn-metoden. Bergenser Kygo er en EDM-produsent, musiker og pianist som benytter samme DAW som våre elever. Vi drar veksler på ham, som et musikalsk forbilde, fordi han trakterer pianoet – til tross for at han er EDM-musiker.

Elevforutsetningene hviler derfor tidvis på manglende musikkteori og liten grad av instrumentale ferdigheter, deriblant pianospill uten bruk av tomlene. Det høres ut som en bagatell, men det blir noe av det samme som å traktere gitar med votter. I våre fagdidaktiske opplegg i elektronisk musikk inngår grunnleggende pianospill. Ringvirkningene er rask bedring innen pianoteknikk og musikkteoretiske kompetanse, som igjen kan føre til mer logiske melodier, bassganger og akkordprogresjoner. EDM-musikere som Kygo og vår fagdidaktiske vinkling, er med på å føre elevene til en dypere musikalsk forståelse.

Jenter og EDM - Kanskje den aller største utfordringen, hvor blir det av EDM-jentene? Er EDM og DAW en ren guttegreie? Jentene har alltid vært i mindretall på musikklinja, men etter omstruktureringen til EDM, har de blitt enda færre. Ingen har EDM i linjenavnet, sier redaktør Øyvind Krabberød, som heller ikke har hørt om at det er noe særlig jenter innen dette segmentet. Det er også lite EDM-aktivitet å spore på jenterommene på Skjeberg, i alle fall foreløpig.

Kan hende at musikkteknologi knyttes ensidig til en maskulin, digital, teknologisk identitet, noe jentene ikke føler seg fortrolige med? Dagens musikkproduksjon og DAW handler om mestring av teknologi, hvordan passer det inn i sosialiseringssprossene og kjønnskonstruksjon? Og ikke minst, hva gjør musikkklærerne med det? Jeg mener det er viktig å fremheve gode kvinnelige rollemodeller som Billie Eilish, Missy Elliott, Beyoncé og Lauryn Hill.

DAW OG LAPTOP – NOE NYTT UNDER SOLEN?

Både ja og nei. Det er noe nytt fordi du får «alt» du trenger for å lage dagens musikk/EDM i en komplett pakke. Hver enkelt del i DAW har eksistert lenge. Digital teknologi har eksistert siden 30-tallet.

Ved å se nærmere på utviklingen av delene som utgjør dagens DAW, legger vi til rette for en pedagogisk progresjon. Digitalt opptaksutstyr ble utviklet i laboratoriene til telefonselskapene på 30-tallet, og vi går videre til 70-tallets sequencere og 90-tallets virtuelle mikserne og instrumenter. DAW oppsummerer derfor store deler av den analoge og den digitale musikkutviklingen. Dette gir oss musikkklærer uante fagdidaktiske muligheter innen musikkteori og musikkhistorie, der vi kan demonstrere og inspirere og utvikle elevenes musikalske horisont – i møter mellom det akustiske, elektriske og det elektroniske.

REMIX OG MUSIKKHISTORIE

Tidligere fikk bandmusikerne oppgaver i å lage coverversjoner av pop og rock. «Decades» var årets første store konsert. På tross av inntoget av EDM-musikanter, har vi klart å oppbevare denne konserttradisjonen, ved å innføre remixing av kjente låter. Uten historien å bygge på blir vi historieløse. Et møte med en gitarelev kunne føre til en rød «gitartråd» som kunne gå fra Jimi Hendrix til George Harrison, så til Slash og Ed Sheeran. Dette har vært litt tyngre å få til med elever som har en musikkhistorisk bakgrunn som strekker seg til Avicii.

Med remix på timeplanen har vi de siste årene blant annet hatt Elvis, Beatles, Boney M og Coldplay på settlista. Klassikerne fremført av elevene på scenen, har ført til givende og mer meningsfull musikkhistorie og musikkteori i klasserommet.

«- DISSE MUSIKKELEVENE BRINGER MED SEG NYE REFERANSER OG HOLDNINGER. DET ER OPP TIL OSS LÆRERE Å NÆRME OSS DENNE VIRKELIGHETEN.»

HVORDAN GRIPER DEN NYE TEKNOLOGIEN INN I MUSIKKDIDAKTIKKEN?

Det korte svaret er - overalt! Den nye teknologien er inngripende i musikkdidaktikken på alle områder, der jeg må legge ned en betydelig innsats i domestisering og temning av teknologien – og gjøre den til min pedagogiske venn. Elektroniske «duppeditter», DAW og apper som iRealPro, inngår i musikkproduksjonsdidaktikk innen låtskriving, komponering, improvisasjon, musikkteori og musikkhistorie gjennom remix.

Jeg underviser nå mer i ulike former for grafisk notasjon, enn i noter, gjennom pianoroll, eller «vertikalt» piano og gridsystemet i DAW (se bilde). Musikkteori blir stadig en større didaktisk nøtt å knekke. For meg ligger løsningen i å nå inn til elevene på bredest mulig grunnlag, med en kombinasjon av noter, grafisk notasjon, «vertikalt» og «horisontalt» (vanlig) piano, samt bandinstrumenter.

MIND THE GAP – MELLOM LÆRERENS OG ELEVENS MUSIKK.

Etter min oppfatning er det helt essensielt å utlikne dette gapet, for å nå inn til den nye eleven som Theberge snakket om. Disse musikkelevne bringer med seg nye referanser og holdninger. Det er opp til oss lærere å nærme oss denne virkeligheten. Med de samme ingrediensene som rock'n'roll musikken på 50-tallet, med mediepanikk og danserytmer, skapte gangstarappen, rave- og housemusikken det samme potensielle trusselbildet mot den eksisterende samfunnsorden. Her er noen innganger som kan føre til samtaler og aktiv lytting:

Rap kan tolkes som en glorifisering av vold, eller en kritikk av samfunnet. Gangstarap, street credibility og voldsforherligelse er intet nytt - Hollywood har lenge bidratt til et romantisk og forherligende syn på forbryterne.

Wu-Tang Clan – NYC. Rappere som rappet om håp, samhold, utdanning, økonomisk utligning av problemene mellom fattig og rik. I motsetning til de egosentriske og nihilistiske gangstrapperne, uttrykte Wu-Tang Clan et kollektivt håp, på tross av drapet på Rodney King og de påfølgende raseoptøyene.

Hip hop-mordene. Tupac og Notorious B.I.G. Bruke historien aktivt i undervisningen – med danning, perspektiv og selvinnsett i fokus.

JON SVERRE THORSTENSEN

Oppsummert: Gitarist i band. Sommerjobb i 1985, enogtjue spillejobber på Tambur'n i Gamlebyen, Fredrikstad. Husker det fordi vi spilte da Bob-bysocks vant.

Livets skole som gitarist i ett av Norges beste omreisende band - The Gang (backing for Marius Müller og Ole I'Dole). Jazz-pop-rock på NMH og hovedfag, seks år på NMH.

Konsserter med Jon Ebersson og mine egne jazzlåter. Spilt med artister som Peter Jöback, Ole Paus og Alex Rosén.

Skjeberg Folkehøyskole i 20 år. Lærer i musikk, filosofi og løping bl.a. Vikariat på Høgskolen i Østfold i år. Fått opprykk med doktorgradskompetanse, og takket ja til stilling som førsteamanuensis.

Medlærer på *Musikkproduksjon*, Mikkel Schille t.v., i Abbey Road Studio.

Rock og bunad. Jon med elever.

ELEKTRONIKA.

Elektronika er den brede samlebetegnelse for all musikk som anvender programmering, sampling, virtuelle instrumenter, samt synthetrommemaskiner. House, Techno, Acid house, Rave, Jungle, Drum'n'bass, 2-step, Grime, Dubstep, Trip hop, IDM, Ambient, Trance.

House fra Chicago. «in the house». Myteomspunnet by fra 1920-tallets forbudstid med ulovlige spritbuler, mafia, jazz, rock, soul, og house. DJ-ene på 70- og tidlig 80-tallet som tok bort de pompøse disco-elementene og forsterket de rytmiske elementene fra disco. Røtter i disco og funk.

Techno fra Detroit. Detroit fra Motorcity (Motown) til Technocity. 1980-tallets økonomiske stagnasjon, fra industrisamfunn til informasjonssamfunn. Investeringene flyttet fra Detroit til California og Silicon Valley. Technomusikerne så ikke de computerstyrte robotene ved samlebåndet til Fordfabrikkene som problemet, men som løsningen.

Sort musikkhistorie i USA. Gangsterrap og R&B er seneste ledd i utviklingen av den sorte musikkhistorien. Rap var 1990-tallets svar på blues, mens R&B var 90-tallets svar på soul. Begge sjangere forsøkte å fortolke og forme livet i samtidens USA.

Her er det mange allmenndannende innfallsvinkler: blues, jazz, rhythm & blues, soul, Motown, funk, rap, hip hop, house, techno, gangsterrap og R&B borgerrettskamp, rasisme, spilleteknikker, komposisjon, låtskriving, rap med mening. Det kan spinnes en didaktisk tråd fra gitaren til Muddy Waters og Jimi Hendrix, til tangentene til Ray Charles og Jimmy Smith, og basslinjene til James Jamerson, til låtskrivingen til The Roots.

Bling-bling-rap vs rap med et budskap «mening». Mange musikkproduksjonselever er opptatt av «bling-bling rap». Rapperen Lil' Wayne kom med låta «Bling Bling» i 1999, med referanser til hip hop'ens fasinasjon for luksus – smykker, diamanter, fete biler, og for det «glamorøse» liv omtåket av rus og lettkleddede damer. Dette er idealene vi omgås med daglig - det er der vi møter mange av elevene allerede første dag på skolen. Det er en stor utfordring.

Mannsrolle og rap med mening – raphistorie fra 80-tallet til i dag med Grandmaster Flash, De La Soul, Wu-Tang Clan og The Roots. Alternativ til gangsterrap er rap med mening, rap med selvironi og humor. Tekster om håp, samhold, utdanning, fattig og rik, og et alternativ til den endimensjonale mannrollen i gangsterrap. Duoen The Roots fra Atlanta er et godt eksempel på rap med mening – den ene spiller på typisk mannlig endimensjonalitet, den andre en reflekterende sosial kommentator.

DEN DIGITALE LÆREREN VS DEN ANALOGE LÆREREN

Etter førti år som gitarist, er det med et snev av vemod jeg observerer at det i dag ikke er en eneste elev som har gitar som hovedinstrument. For ti år siden kunne det være at halve klassen spilte el-gitar. Overgangen kan synes stor til EDM, men jeg er fortsatt opptatt av komponering og de kreative prosessene. Det er spennende å jobbe med elever, DAW og musikkproduksjon, med vinkling på arrangering og komponering, og ser meg ikke sentimental tilbake til de pentatone gitarskalaer.

Laptop har nå blitt anerkjent som eget instrument innen musikkutdanning, men jeg tror du vil slite både som musiker og musikkpedagog hvis du kommer på jobb uten lader, og ikke har noen instrumentferdigheter.

Lytte til elevene og *mind the gap* er viktig, men jeg har også tro på at veien til danning går gjennom det som gir litt mer motstand. Lars Erling Dale og «Kunnskapens tre og kunstens skjønnhet» vektlegger at danning og estetisk oppdragelse går gjennom eksistensielle møter mellom eleven og de klassiske verkene. Overført til dagens verden tolker jeg det som de «klassiske» verkene innen jazz, pop og rock, med remix av Miles Davis, Elvis og Johnny Cash.

Referanser:

- Brøvig-Hanssen, Ragnhild, og Danielsen, Anne. 2016. *Digital Signatures, The Impact of Digitization on Popular Music Sound*. The MIT Press.
 Dale, Erling Lars. 2001. *Kunnskapens tre og kunstens skjønnhet. Om den estetiske oppdragelse i det moderne samfunn*. Ad Notam Gyldendal.
 Nielsen, Per Reinholdt. 2011. *Rebel & Remix: Rockens historie*. Systime.
 Théberge, Paul. 1997. *Any Sound You Can Imagine: Making Music / Consuming Technology*. Wesleyan University Press.

Mer enn ord

Fotograf: Håkon Kristoffer Wichstrøm Liberg

Som bevegelser i meget store hastigheter kan bremse tiden, kan også fotografiet det. Hvor mye avhenger av fotografens evne til å engasjere betrakteren.

Peder Pedersen, Lofoten folkehøgskole

KORONAEN SETT FRA ET INFORMASJONSKONTOR

Hvert år intervjuer norske lokalaviser bygdas ungdommer for å høre hva de skal gjøre til høsten. Vanligvis vil en eller flere ungdommer svare, «Jeg skal gå på folkehøgskole». I år merker vi at flere svarer «Jeg skal sannsynligvis gå på folkehøgskole». Dette sannsynligvis tar vi svært alvorlig når vi jobber med markedsføringen for neste skoleår.

En helt ny situasjon oppsto i mars. Alle folkehøgskolene måtte sende elevene hjem og vi som jobber i en av de fem folkehøgskoleorganisasjonene måtte tenke nytt. Vi satte raskt krisestab og hadde daglige møter der vi utvekslet informasjon fra hver våre kanter.

OPPGAVER MÅTTE LØSES

Rollen til de sentrale folkehøgskoleorganisasjonene var ikke klar. Det kom fort forventninger om at folkehøgskoleorganisasjonene skulle overstyre eller bestemme over enkeltskoler, hvilket vi ikke har mandat til. Vi valgte i stedet å gå inn i en rådgivende, koordinerende og hjelpende rolle i forhold til skolene og at hver enkelt organisasjon fortsatte med de oppgavene de hadde fra før, koordinert med de andre organisasjonenes roller.

For informasjonskontorene så betød det å bidra til at årets kull fortsatt ville snakke varmt om skoleslaget vårt og at skolene fylles opp av forventningsfulle elever til høsten.

Det er likevel viktig å understreke at samarbeidet på tvers av folkehøgskoleorganisasjonene var strålende. Selv om alle hadde sitt utgangspunkt – enten det var markedsføring, politisk arbeid eller personalpolitiske spørsmål – så tenkte vi helhet. Alt henger sammen med alt, og det var utgangspunktet i våre daglige oppdateringsmøter.

FJERNUNDERVISNING

Folkehøgskolene sto i en helt ny situasjon; de skulle undervise elevene via fjernundervisning. Her var kreativiteten stor og man kunne bli veldig imponert over både nytenking og delingsvilje!

Informasjonskontorene satte i gang Facebookgrupper for ansatte og skoleledelse slik at gode ideer kunne spres fra skole til skole. Det var ingen grunn til å oppfinne hjulet på alle skoler samtidig. I tillegg ble alle folkehøgskoler spurt om tre gode tips

til fjernundervisning og disse ble delt på felles nettsider.

Informasjonskontorene jobbet også for å spre god informasjon på våre nettsider og i sosiale medier, og å gi tips og råd til folkehøgskolene om å gjøre det samme. Gjennomgangsbudskapet til årets kull var optimisme, på tross av den nedturen det var at folkehøgskolene stengte.

NESTE ÅRS KULL

Ganske fort begynte informasjonskontorene å fokusere på neste års kull. Da regjeringen ga klar beskjed om at folkehøgskolene skulle starte opp til høsten begynte vi å brette opp ermene for å tenke markedsføring.

Det var tre grupper som ble ekstra viktige:

1. Årets elever

Årets elever er viktige i seg selv, men de er også viktige som framtidige framsnakkere av skolen de har gått på, og skoleslaget generelt. Det var derfor viktig å sikre at de hadde en god opplevelse av året på tross av avslutningen.

2. Dem som allerede hadde takket ja til plass

Da koronakrisen inntraff var det rundt 6000 ungdommer som allerede hadde takket ja til plass på folkehøgskole. Mange av dem ble usikre på om folkehøgskolene kom til å starte opp og om året ville bli «skikkelig folkehøgskole».

3. Nye søkere

Folkehøgskolene har tradisjonelt fått inn en vesentlig andel av søknadene sine i løpet av sommeren. De siste årene har søknadsmengden flyttet seg tidligere på året, men det er fortsatt noen tusen ungdommer som bør søke om plass i løpet av sommermånedene for å sikre fulle skoler og linjer.

HVORDAN BLIR HØSTEN?

Alle folkehøgskoleorganisasjonene har jobbet i fellesskap for å lage forslag til planer for koronetrygg skoledrift til høsten.

Vi har hatt to skrekkszenarier som vi ønsket å forebygge med god planlegging: at ikke alle skoler får lov å starte opp og at skoler blir stengt i løpet av skoleåret. Det er helt sentralt å ha god tillit lokalt og sentralt for å sikre oss mot dette – og da blir gode planer viktige.

I tillegg har vi i informasjonskontorene vært opptatt av at neste års elever skal ha tillit til at de får et godt skoleår. Som nevnt i ingressen så ser vi at mange ungdommer nå tar forbehold om oppstart. De har lyst til å gå på folkehøgskole, men er det noe poeng i å begynne dersom det ikke blir «riktig» folkehøgskole?

Også her er tillit viktig. Folkehøgskolene må vise de kommende elevene at de både jobber godt med smittereduserende tiltak, men også at de jobber med å faktisk drive *folkehøgskole* til høsten.

Kommende kull har mistet mye. De mistet russetiden sin. De har mistet samvær med venner. De har mistet en god avslutning på videregående skole. De skal ikke miste det gode folkehøgskoleåret!

MARKEDSFØRING I KORONAENS TID

Informasjonskontorene har sendt ut mange råd og tips til markedsføring og informasjon.

De kan sammenfattes i disse punktene:

- **Hold god og tett kontakt med neste års elever.** Gi dem trygghet på at dere planlegger et godt og trygt år for dem.
- **Sørg for god lokal PR** for å sikre tillit hos lokalbefolkningen – og lokale helsemyndigheter. Hold tett dialog med lokalavisen og vis fram alle smittereduserende tiltak som gjøres på skolen.
- **Vær tilgjengelig hele sommeren.** Dette gjelder spesielt i tiden når søkerne til Samordna Opptak får svar i midten av juli. Mange av deres søkere har også søkt Samordna Opptak for å være på den sikre siden. Følg dem gjerne ekstra godt opp i starten av juli. I tillegg kan det bli mange nye søkere i juli fordi det blir trangt om plassen på universitetene og høgskolene. Vær til stede med markedsføring og svar på spørsmål.

Av Dorte Birch

FOLLO:

FOLKEHØGSKOLELIV

UTEN HVILESKJÆR

Det er koronanedstenging av Norge og norske folkehøgskoler på sjettede uke når jeg besøker Follo folkehøgskole i Vestby for å se hvordan folkehøgskolelivet leves der i disse tider.

Jeg tas imot av en blid rektor – Jan Martin Medhaug (47). Her får ikke hvem som helst audiens, de som skal inn på skoleanlegget, ansatte og andre, må melde sin ankomst. På monitoren i inngangshallen lyser også mitt navn. De ønsker kontroll med hvem som er på området, forteller Medhaug. I det deilige vårværet tar han meg med på en liten omvisning ute på det fine skoleområdet. Det er litt aktivitet. En musikk lærer, uten linje, rydder gammelt ræl i kjeller og kott. Kjøkken og vaskepersonalet rydder, kaster og vasker. En kjempecontainer fylles opp.

VIKTIG MED ÅPENHET

Elevene er hjemme, men det er ingen ferie for de som jobber på Follo. Som fylkeskommunal skole er det heller ingen mulighet for å permittere ansatte. Allerede 12. mars satt de kriseteam med rektor, assisterende rektor, kjøkken- og renholdssjef, vaktmester, sosial- og internatleder og hovedverneombud.

Nå er det full aktivitet på Zoom som gjelder. De prøver å holde opplegg på nett fire timer hver dag. Det er ikke bare enkelt å få med alle elevene, deltakelsen er varierende forteller rektoren. Det er aktivitet på linjer, i fellesfag, valgfag og de holder morgensamling. Han forteller om skolekor på nett. Det ble av musikk lærerne referert til som null faglig utbytte, men topp sosialt. Elevene holdt det gående på nett etter at korseansen var over, humrer han. – Vi har ikke fått noe negativt fra elevene, de er konstruktive – de skjønner at vi gjør vårt beste, under de rådende forhold. Medhaug forteller videre at det er viktig med åpenhet. Han har en ukentlig oppdatering for elevene – hvor han prøver å gi kontinuerlig informasjon om status.

KANSKJE OM TO ÅR

– Sist mandag hadde vi personalmøte på Zoom med 25 ansatte. Vi tar en runde så alle får sagt noe. Det ser ut som alle blir mer disiplinerte på slike nettmøter, det fungerer godt.

De er spente på neste år. Søkningen så langt er noe lavere enn fjoråret. Nå holder de kommende elever godt orientert om status for å skape trygghet og unngå frafall.

Lars Martin legger vekt på tett kontakt med de ansatte, det er viktig å skape trygghet i en ganske så spesiell tid. Det er ukentlige lærermøter på nett. Og jammen dro ikke en av de ansatte i gang en «lønningsspils» på teams. Det kollegiale fellesskapet lider utvilsomt under de rådende forhold.

Fysisk skoleavslutning ser han ikke for seg. Det blir vitnemålsutdeling og avslutning på nett, i dress og med «full pakke». Medhaug tror neste år blir ganske annerledes og ser for seg at det vil ta tid før samfunnet er tilbake i normalen – kanskje om to år, avslutter han med et optimistisk smil.

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

SANDEFJORD FOLKEHØGSKOLE MED FULLT TRYKK

Det er en regnfull dag, det er 28. april, og vi stikker innom Sandefjord folkehøgskole for en prat med rektor Knut Søyland. Det er overraskende mange på skoleområdet. Det vaskes og ryddes – ingen er permittert ved skolen. Fem stipendiater er i aktivitet og vi møter rektor ved den fylkeskommunale skolen, i dagligstua, over en kopp kaffe og med god avstand.

Søyland forteller om fullt trykk med linjefag, fellesfag og valgfag på nett, hvor de bruker Teamsplattformen. De har også noen fellessamlinger for alle. De har hatt bra deltakelse fra elevene, men har merket et lite fall den siste tiden. Dette er en krevende form for undervisning, og det er tungt å stå i det over tid. Han skryter av lærerne som har brettet opp ermene og står på. På Teams møtes de til lærerråd tre ganger i uka.

Denne uka har de prosjekt, solidaritetsuke hvor de samler inn penger til et senter for funksjonshemmede i Tanzania. Det er mange aktiviteter og de «løper for livet». Stipendiatene som nå bor på skolen er aktive for å holde kontakten med elevene og lager blant annet elevkvelder.

For rektor er det travle dager. – Det er faktisk mer å gjøre enn vanlig. Vi har vel en noe mer tungvint organisasjon siden vi også må forholde oss til fylkeskommunen.

Ingen er permittert ved skolen. Skolen har ikke veldig stor sommerdrift, men Søyland regner med et tap på netto 150.000 kroner på kansellerte arrangement.

Midt i koronapandemien ser de likevel framover mot neste skoleår. De har allerede tatt opp 95 elever og har god søkning. Det er noe ujevnt – og overraskende nok er det den «gode gamle» kunstlinja som er best søkt. Men de kjenner på usikre tider og vil overbooke med noen elever.

Knut Søyland avslutter med noen godord til folkehøgskolekontoret i Oslo: – Det har vært jobba veldig godt for skoleslaget sentralt, avslutter han.

Øyvind Krabberød

KJØKKENLEDE PÅ SANDEFJORD FOLKEHØYSKOLE

Det har lenge gått gjetord om Sandefjord folkehøyskoles eminente kjøkken. Vi har kontaktet kjøkkensjef Hilde Lene Rolstad for en prat. Elevene er hjemme, det er koronatid – heller laber aktivitet på kjøkkenet. Men mitt i det hele møter vi en opplagt og energifull Rolstad som sprer latter og glede.

Hilde (60) har 30 års fartstid ved Sandefjord folkehøyskole, tidligere Skiringssal. Allerede som 16-åring i 1977-78 var hun elev ved skolen. Kjøkkensjef er hun i 80 prosent, men jobber også med utleie, og så har hun valgfag.

Kokken er stolt av det de lager og fronter maten overfor elevene, og gir gode råd med på veien. Hun synes det er viktig å være til stede ved måltidene. Og hun er opptatt av at ungdommen skal lære seg å prøve nye smaker, det kan være den største utfordringen for mange, sier hun.

I hverdagen brukes lite oppskrifter, og all mat lages fra bunnen – unntatt gele, smiler hun.

De legger vekt på variasjon. Mange slag syltetøy, fem forskjellige typer smør og margarin osv. Deres fiskebord med et vell av variasjoner, gjør at fisk spises ved skolen. Hilde er også opptatt av å møte elevenes ønsker – hun spør dem hva de liker.

Frukt serveres til alle måltider, og havregrøt er et must. Og brød bakes hver morgen – her ser de muligheter mer enn begrensninger – slår det meg.

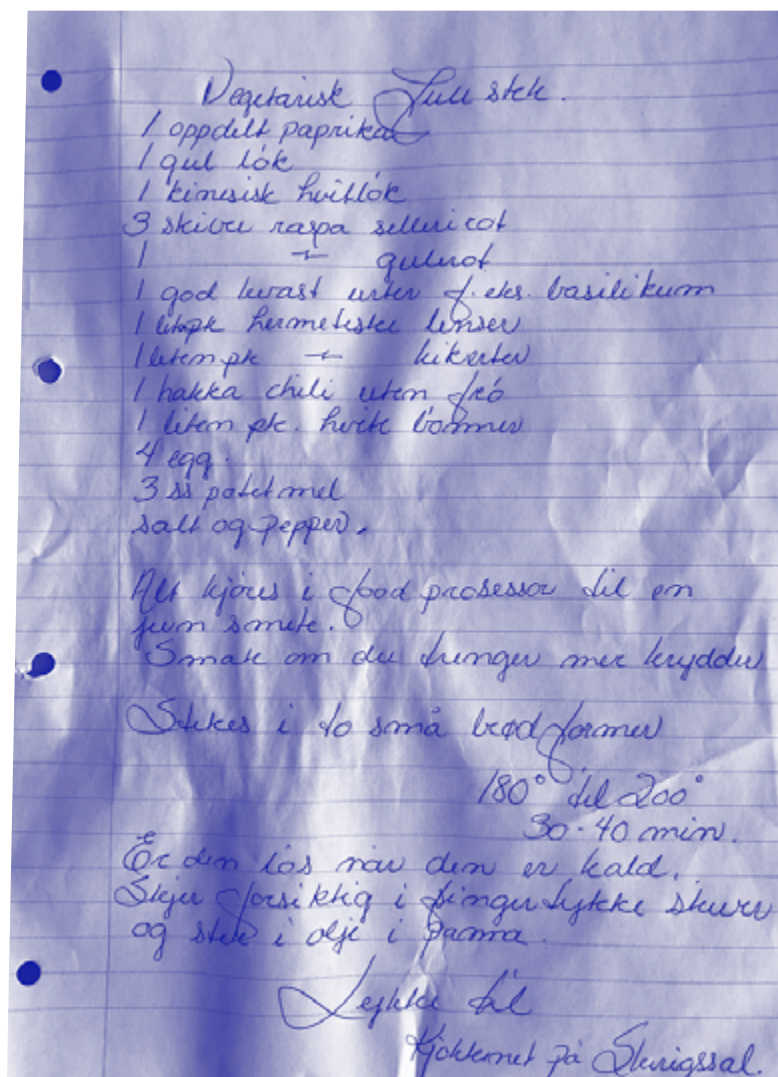
Hilde er glad i ungdom, og det er intet *Adgang forbudt*- skilt på kjøkkendøra. Og når elevene har kjøkkenvakt legger hun vekt på at det skal være en hyggelig opplevelse. Og det vanker kanskje en kanel-snurr eller noe annet godt – de kan gjerne skjemmes bort litt.

Rolstad er opptatt av god organisering på kjøkkenet, det er viktig med variasjon understreker hun. Alle lager mat og de jobber som et team.

De er nøye på kildesortering, men har ikke hatt spesielt fokus på økologiske produkt. Fisk kjøper de lokalt. Og kjøttforbruket reduseres ved å bruke buffé og ha det sist i rekken av det som serveres. Kjøkkensjefen legger vekt på estetikk og er opptatt av hvordan maten presenteres – det har stor verdi for opplevelsen.

Det er ikke vanskelig å få praten til å gå med denne dama. Hun er en energibunt som trener daglig, løper maraton og elsker å være ute. Om ikke det var nok synes hun det er topp å stå på scenen og driver med revy og dans – når det er et friminutt fra folkehøgskolelivet.

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

NOTERT

JAPANS SKYLDKOMPLEKS

I 25 år har professor Makoto Yuasa engasjert seg mot fattigdom. «Det er en skam for dem å få hjelp. Noen nekter helt til de ikke har annet valg», forteller han. I 2012 søkte 85 prosent av de som hadde rett til sosialhjelp ikke om det. «Vi kan jo si at jiko sekinin er det motsatte av solidaritet. Har du havnet utfør, der det din feil og det angår bare deg. Dermed må du selv få deg ut av uføret og du må ikke be om hjelp fra andre eller fra det offentlige», forklarer sosiologiprofessoren Shintaro Nakanishi.

Le Monde diplomatique

NÅR SKEIVE BLIR NAZISTAR

Hvordan ble en ideologi som er seksuelt regressiv og som hater oss i aller høyeste grad, tiltrekkende for skeive menn? Kanskje disse mennene ikke fant sin plass i samfunnet, men fant den hos fascistene? Er det maskulinitet og dominans de søker?

Hvite skeive radikaliseres rett foran oss. Meningsmålinger viser at over en tredjedel av franske skeive menn støttet Marine Le Pen i 2017 valget, til tross for at hun lovet å avskaffe likekjønnet ekteskap. I Tyskland ledes den høyreekstreme AfD av en lesbisk finanskvinn. AfD er enda mer fiendtlig mot faktisk LHBTQ-politikk enn Frankrikes nasjonale front.

Thee Yezen Al-Obalde i Klassekampen

10 TING

KORONAKRISEN HAR LÆRT MEG

Plutselig satt vi der da. Famlende, forvirret, smått skremt.

Fredag den 13.mars. På tilsyn, elev etter elev forsvinner ut porten overlatt til seg selv langt bortenfor våre trygge fangarmer. Blekt fattede og engstelige, personale og elever. Ingen vet hva som venter. Med en skjerm og øreklokker der det skulle vært mennesker av kjøtt og blod i tre dimensjoner. I løpet av en fredag og en helg omstiller vi oss til å drive noe vi umulig kan drive for å være folkehøgskole - digital undervisning. På Ernas befaling, ikke mindre. Umulig, men likevel gjør vi det. Vi får

det til, det vi aldri har fått til på skikkelig vis før: Begynner å dele, samarbeide på tvers av alt - plutselig ble NKF og FHF og IKF og FHSR og IU meningsløse begreper. Det ble bare «Koronarammede folkehøgskoleansatte» - et «vi» fra hver våre noder rundt omkring i landet. Vi brettet opp ermene og drar lasset sammen - fordi vi *må* og fordi vi *vil* uten at noen spør om hvem og hva og hvor vi er.

LØSNINGSSTRATEGIER

Man lærer mye i krisesituasjoner. Mange har veldig lyst til å trekke konklusjoner allerede nå. Ekspertene vi ikke visste om for to måneder uttaler seg med største selvfølgelighet om ting de ikke visste eksisterte så sent som i februar. Teams? Zoom? Sikkerhetshull? Om hva vi har gjort feil, hva som var bra, om hvilke løsningsstrategier folk velger når de er under press, om hvor mye bedre alt er digitalt, og hvor destruktivt det er – mens vi står midt oppi det. Har det blitt forsket og konkludert så simultant midt in situ som nå?

Jeg også. I tråd med hva som er vanlig på nettet i 2020 har jeg som en av mange selvutnevnte eksperter satt sammen en liste over 10 ting ved Koronakrisen:

1. At vi kan omstille oss raskt når vi må.

Det er bare så synd at vi *må* for at det skal skje. Tenk så fint om vi klarte å omstille oss og innovere fordi vi ville, ikke bare fordi nøden tvang oss. Merk betydningen av innovasjon: Å ta noe som eksisterer og gjøre det enda bedre.

2. Du lærer å skille klinten fra hveten.

De som bretter opp ermene og gjør sitt beste og de som legger armene i kryss og graver seg ned. Hvis det er mulig. I norsk folkehøgskole bretter folk opp ermene.

3. Overdoser dreper. «Nå har jeg fått nok».

«Folkehøgskole er ikke digital!» – utsagn som dukket opp oftere jo lengre ut i unntakstilstanden vi kom. Utbrutt i frustrasjon. Jo, folkehøgskole er digital – også. Risikoen ved at alle tvinges inn i et spor er at vi knekker – polarisering som drar oss helt i den andre retningen. Men folkehøgskolen er verken digital eller analog, den er relasjonell. Relasjoner bygges i alle retninger og i mange kanaler, og det er *flere måter å gjøre ting på*. (Se neste punkt)

4. Technology only works with humanology - <https://theintercept.com/2020/05/08/andrew-cuomo-eric-schmidt-coronavirus-tech-shock-doctrine/>

Denne fant jeg i en advarende artikkel fra Naomi Klein.

Eric Schmidt, gründeren bak Google, nå sjef for *Alphabet* har gjort avtale med staten New York og guvernør Andrew Cuomo om å bygge opp en hel digital infrastruktur for skolen. Kunstig intelligens erstatter menneskelig. Klein advarer fordi digitalt fungerer best i en analog verden. Vi må ikke miste kontrollen.

5. Digitalt er ikke så farlig. Men samtidig.

Digitalt er en ressurs. Brukt riktig kan det gi oss nye rom, og møte elever som trengs å møtes på en annenledes måte. Men hvordan? Heldigvis er det dette vi har framtiden til å finne ut av.

6. Hvor ble det av demokrati og dannelses?

Mye av det som ble delt på Facebook-gruppen *Koronarammede folkehøgskoleansatte - Tips og ideutveksling* handlet om å gjenskape folkehøgskolelivet. Det var plass til *#globalvettreglene*, men ellers dreide det seg mye om elevkvelder og fylle dagene med morsomme aktiviteter. Det er en fin ting, men gjenspeile dette virkeligheten på folkehøgskolene også utenfor Korona-virkeligheten?

7. Filosofisk kafé fungerer. Bare for å mot-

si meg selv og punkt 6: Vi har hatt et tilbud på vår skole som har gitt en ekstra dimensjon til skoleåret. Vi har hatt gjes-ter i «studio» som har fått velge sitt filosofiske tema. Dette fortsatte vi med i løpet av Korona-perioden fordi elevene etterlyste det. Folk møtte opp også digitalt.

8. Folkehøgskolen vil forandre seg hvis vi vil at den skal forandre seg.

I et blogginnlegg spør Bjørn Bolstad, seniorrådgiver i FIKS (forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen) på Universitetet i Oslo om hva hvorvidt norsk skole vil bli forandret på grunn av Korona-krisen. Han svarer ved å vise til Argyris og Schöns teori om enkelt- og dobbeltkrets-læring. Vanligvis skjer læring i en organisasjon gjennom *enkeltkrets-læring*: Noe skjer, eller fungerer mindre optimalt. Man justerer rutiner og håper på bedring. Oppnår man forbedring, er praksis justert og ting litt bedre. *Dobbeltkrets-læring* foregår når man stiller spørsmål ved etablerte praksiser og «gjør noe

med de grunnleggende forutsetningene, overbevisningene og verdiene.

Korona-situasjonen kan få oss til å justere noen praksiser, eller den kan bidra til å få oss til å stille noen grunnleggende spørsmål med hva vi driver med» (sitat Bolstad). Ett slikt spørsmål kan være: Er det vi driver med virkelig dannelsesarbeid eller driver vi i underholdningsbransjen?

9. Vi må spørre oss hvorfor? I forlen-

gelsen av punkt 8: Vi er flinke til å spørre om hva og hvordan, men glemmer å spørre det viktigste spørsmålet om hvorfor vi skal velge å gjøre det vi gjør. Det første og viktige spørsmålet: *Hvorfor* skal vi gjøre det vi gjør. Da vil bildet av hvem vi ønsker å være tegne seg tydeligere ut, noe som igjen vil gjøre oss bedre i stand til å gi de beste svarene på hva vi skal gjøre og hvordan vi skal gjøre det. Vi driver folkehøgskole av en grunn. Dessuten er ingen ting så motiverende som å vite hvorfor du skal stå opp om morran!

10. Vi vet mer om et år. Som jeg begyn-

te med: Har vi virkelig lært noe av Korona-krisen? Eller hva har vi lært. Som salige Kierkegaard sa det: Livet leves forlengs, men forstås baklengs. Om vi har lært av Korona-krisen vet vi ikke før vi har drevet folkehøgskole en vinter til.

Nå, 15. mai og to måneder senere er vi ferdige. Året er over, og vi kan puste ut. Aldri mer! Men likevel: Mer av det samme, takk! Aldri mer isolasjon, mer av deling på tvers av plattformer og skoler. For én ting har vi hvertfall opplevd: Vi er ei rørsle. Med mange armer og bein, og forskjellige rom – men ei rørsle. Vi står sterkest sammen.

Geir Ertzgaard,

lærer Solbard folkehøgskole

Geir Ertzgaard starter nå som assisterende rektor på Svalbard folkehøgskole

KORONA-TIDER

KORONA-KRISA OG FOLKEHØGSKULEN

«BERETNING OM ET VARSLET MORD»

Då den colombianske forfattaren Gabriel García Márquez (1927 – 2014) vann Nobelprisen i litteratur i 1982, vart fleire av hans bøker trekt fram som grunnlag for tildelinga. Ei av dei var «Beretningen om et varslet mord.» Dette er ei bisarr historie om eit æresdrap i etterkant av ei lite jomfrueleg brud, som vart avslørt på bryllaupsnatta. Ho vart pressa til å gi frå seg eit namn, og brødrene til bruda fekk automatisk oppdraget med å gjenopprette familien si ære. Alle unntatt offeret, visste kva som skulle skje. Det tragiske er at ingen ønska at mordet skulle utførast, men ingen gjorde noko for å hindre det. Gamle inngrodde tankemønster og tradisjonar låste situasjonen fast i tragedien. Gabriel García Márquez hentar sine tragiske og fargerike historier frå små søramerikanske landsbysamfunn, og greier på meisterleg vis å bruke fortellingane til å vise oss univervelle sanningar om menneskenaturen som vi alle kan trekke lærdom av.

”

FRILYNT FOLKEHØGSKULE HAR SJANSEN NO, OG IKKJE I MORGON, TIL Å GJERE NOKO.

BEREDSKAP

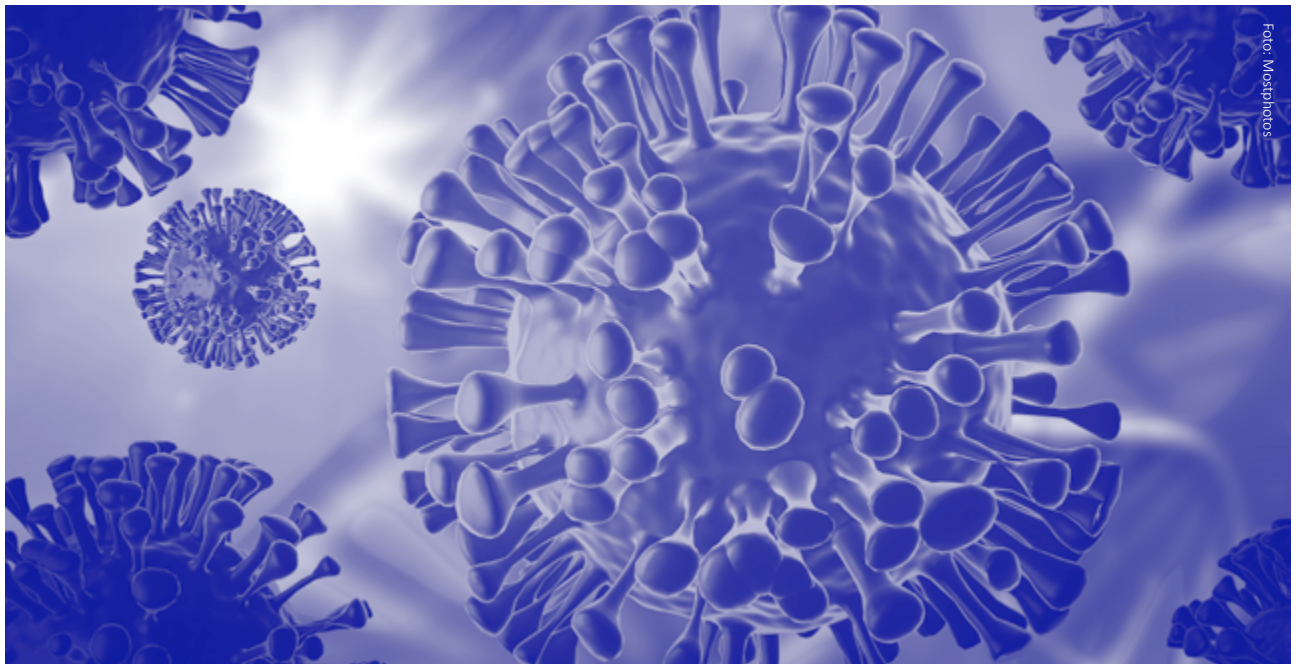
I ordskiftet midt i Korona-krisa er det mange som fokuserer på at vi som samfunn var dårleg budde på ein omfattande krisesituasjon. Så lenge det ikkje er krise er det ei tung bør, ikkje minst økonomisk, å ta innover seg at krisa ein gong vil kome. Det stikk djupt i menneskenaturen at vi på førehand ikkje vil ta konsekvensane av denne erkjenninga. Det er betegnande for situasjonen når eitt av våre regionale helseføretak i sin beredskapsplan for pandemi og alvorleg smittsam sjukdom den 3. februar 2020 publiserer: «*Større utbrudd av høyriskosmittesykdom regnes i dag som mindre sannsynlig*» Dette var tre dagar etter at WHO den 31. januar kunngjorde: “*The new coronavirus has been declared a global emergency by the World Health Organization, as the outbreak continues to spread outside China.*” (BBC news 31.02.2020.)

Beredskapen i Norge var for dårleg, den var for dårleg før 22. juli og den var for

dårleg før korona-viruset starta sine herjingar. Det er lite klokt å utpeike syndebukkar, det var nok ikkje berre helseføretaket som forneakta spådomen om framtida, dei fleste av oss var truleg der. Dette kan aldri skje!

BERETNINGEN OM EI VARSLA MILJØKRISE

Det er ikkje i korona-perspektivet Gabriel García Márquez si forteljing har sin styrke og visdom. Det er derimot i forhold til dei kriser som er tydelege, som alle veit om, og som vi veit vil kome. På same måten som ingen forhindra æresdrapet, gjer vi ikkje det vi kan for å møte krisa som vi tydeleg ser kome. Miljøkrisa skrik mot oss, og vi er full av kunnskapar om både diagnose og kur. Gabriel García Márquez viser oss tydeleg at dersom vi ikkje stiller spørsmålsteikn ved gamle måtar å tenke og handle på, vil tragedien ramme oss igjen og igjen.

Milton Friedman, den nyliberale misjonæren, seier følgande: «*Only a crisis - actual or perceived - produces real change. When that crisis occurs, the actions that are taken depend on the ideas that are lying around.*» Tankegangen om at dei *idear* som rår grunnen vil vere med på å styre tiltak i og etter ei krise, er ei generell sanning. Ei krise er ikkje berre eit problem, men opnar også for nye muligheter og ny innsikt.

Frilynt folkehøgskule er nettopp fundert på idear. Desse er konkretiserte i prinsippprogrammet for FHF, og i den einskilde skule sitt verdigrunnlag og dette nyttast som ein styrke i arbeidet med å møte ei ny krise. Korona-krise har gjort det svært tydeleg at situasjonen ikkje har ei individuell løysing, men derimot eit løysing basert på felles tiltak, tillit og lojalitet. Dette er verdiar som folkehøgskulen alltid har arbeidd for å halde i hevd. Og vi har i tillegg lært dei siste vekene at det faktisk er mulig å sette inn omfattande nasjonale

og globale tiltak. Dette er dramatisk lærdom. Det har blitt tydeleg at Thatcher tok feil då ho 1987 hevda at; «*And, you know, there's no such thing as society.*» Boris Johnson erfarte det stikk motsette då han berga livet med hjelp frå heltedodige helsearbeidarar som gjorde ein innsats langt forbi sine eigne individuelle interesser; «*I owe them my life!*». Kun felles tiltak kan løyse Korona-krise, og kun tiltak basert på fellesskapet og klare idear kan løyse klima-krise.

Frilynt folkehøgskule har sjansen no, og ikkje i morgon, til å gjere noko med dette. Internasjonalt utval har tatt prisverdige initiativ for å konkretisere arbeidet.

«Sannhetens øyeblikk» vil openberre seg når alle folkehøgskular skal lage sine årlege planar for reduksjon av utslepp og sette dette ut i praksis. Med fokus på klimakrise vil det meir enn nokon gong krevje høg grad av medvit, klokskap og pedagogisk kompetanse hos lærarar, tilsette og leing ved den enkelte skule.

Olav Klonteig poengterte teikna på krise i si bok frå 1992, «Menneskelivet er underligt»: «*Vårt samfunn har blitt fragmentert og har mangla eit heilskapssyn.*» Eit einssidig fokus på økonomisk vekst har ført til overbelastning på energi og naturressursar og den heilskaplege idé- og verdi-baserte politikken har hatt trange kår. Med det idégrunnlaget og den fleksibilitet som folkehøgskulen har, kan vi bidra til å styre problema knytt til miljøkrise i positiv retning med kunnskap og med konkrete tiltak. Vi kan samstundes nytte dette til å markere folkehøgskulen som ein uvurderlig dannelses- og utdanningsarena i Norge.

Einar Opsvik, rektor Møre folkehøgskule

VEFSN FOLKEHØGSKOLE FORBLIR STENGT UT SKOLEÅRET, OG TENKER NYTT

Skoleåret ved Vefsn Folkehøgskole ble ikke som forventet for verken lærere eller elever.

– Vi måtte tenke nytt og fant ut at det var en god idé å prøve oss på catering. Det er våre dyktige kokker som står på kjøkkenet og lager mat, så er det jo veldig greit og kunne tilby take away som vil synliggjøre det gode kjøkkenet vårt, sier Mette Haustreis, rektor ved Vefsn Folkehøgskole.

Hun forteller at selv om de befinner seg i en vanskelig situasjon, vil de gjøre det beste ut av det. Nå starter folkehøgskolen opp med et take away-tilbud for å holde driften i gang.

– Jeg håper at mange vil benytte seg av tilbudet vårt. Vi vil også prøve å få inn litt inntekter, og vi satser på at vi får gjennomført sommerdriften som vi bruker å ha på Toppen hvert år.

Helgelendingen

VI STARTE FOLKEHØGSKOLE PÅ NESNA

1. april leverte Foreningen Helgelands framtid sin søknad om penger til oppstart av arbeidet med Polarsirkelen folkehøgskole på Nesna.

Søknaden til Stortingets utdanning- og forskningskomité lyder på 750.000, 4.500.000 og 9.000.000 over statsbudsjettene i henholdsvis 2020, 2021 og 2022. Den første summen er til oppstartsmidler og foreninga håper å få dem over revidert statsbudsjett våren 2020.

Planene om en folkehøgskole vil tilby studier innen industri, energi, havbruk og landbruk, i tråd med FN's bærekraftsmål, går det fram av et notat til søknaden.

For bare en måned siden besøkte leder i foreninga, Kenneth Thomassen, ordfører Hanne Davidsen (Ap) og Berit Skjelvik som har vært med i prosjektgruppa, utdanning- og forskningskomiteen på Stortinget i Oslo. Delegasjonen møtte komiteens leder Hans Fredrik Grøvan (KrF).

– Grøvan mener innholdet i den planlagte folkehøgskole på Nesna er veldig bra, og at prosjektet er godt begrunnet ut fra regionens ressurser og behov.

Planlagt oppstart av folkehøgskolen er høsten 2021.

Rana Blad

JÆREN FOLKEHØGSKULE HAR ALDRI FÅTT FLERE SØKNADER

Selv om ungdommen er hjemme fra skolen, og må trolig være det ut skoleåret, så har Jæren folkehøgskule fått flere søknader enn noen gang tidligere.

Folkehøgskolen som ligger i Klepp, måtte som alle andre sende elevene sine hjem den 12. mars. Det har imidlertid ikke hindret de som søker seg til neste skoleår.

I år det nemlig rekordmange søkere, ikke bare til Jæren, men til alle folkehøgskoler i landet. Og på Jæren er det også rekordmange søkere som takker ja til tilbudet om skoleplass.

Skolen planlegger en rekke tiltak for å forebygge mot smitte. Som at alle måltider blir servert i to omganger, og at elevene da spiser i to grupper etter hverandre.

– På selve skoleområdet er man rimelig isolert for smitte. Smiten vil gjerne komme utenfra. Selv om elevene er frie til å dra på byen eller til puben for en pils, så kommer vi til å anbefale at de ikke gjør det. Siden dette er de samme unge voksne som akkurat har gått glipp av russetiden, så ønsker vi ikke å legge inn et forbud, sier Dag Folkvord, rektor ved Jæren folkehøgskule.

Skolen er sikker på at de skal klare seg, selv om det oppstår smitte.

– Vi har rett og slett planlagt et isolat. Hvis det viser seg at en av elevene har smitte, så har vi et sted de kan være, ifølge Folkvord.

Jærbladet

NOTERT

TRANMÆL

Hvordan fikk Tranmæl tid til alt dette? For det første drakk han ikke, og for det andre holdt han seg unna kvinnfolk. Tranmæl var en politisk krigermunk. De eneste forlystelsene han unnet seg, var bøker, teater og turer i Guds frie natur. Den asketiske livsstilen som Tranmæl førte, styrket hans posisjon blant vanlige arbeidsfolk.

Mimir Kristfjansson i Klassekampen

NAOMI KLEIN

I disse dager forsøker Klein å få forlaget sitt med å gi ut «Sjokk-doktrinen» gratis på nettet. Hun er redd koronakrisa kan bli nok et eksempel på at politikere bruker en krise til å føre upopulær politikk inn bakdøra. Koronakapitalsime kaller hun det.

Klassekampen

KRISEMODUS

Det vi har sett under denne pandemien, er hva det faktisk innebærer å behandle noe som en nødssituasjon. Vi må holde oss i krisemodus på en måte som ivaretar demokratiet. Vi kan ikke gjenoppbygge det vi hadde. Huset vårt sto i brann før koronaviruset kom.

Naomi Klein i Klassekampen

INGENTING ER VERRE...

I et mye delt essay i Financial Times beskriver den indiske forfatteren Arundhati Roy koronaviruset som en portal mellom en gammel og en ny verden, fordi epidemier alltid har tvunget mennesker til å tenke nytt. «Ingenting er verre enn å gå tilbake til normalen», skriver Roy.

Klassekampen

KRISENS MATBERG

Bøndene er hardere rammet. Ifølge amerikanske National Sustainable Agriculture Coalition vil bønder i USA tape 1,32 milliarder dollar bare i mars på grunn av sviktende etterspørsel. Rundt halvparten av all produsert mat går til restauranter, skoler, sportsarenaer, temaparker og cruiseskip. For øyeblikket er alt stengt. Særlig ferskvareprodusenter som salatnæringen i California er hardt rammet.

Kjetil Wiedswang i DN

SLUTT MED DET!

Du som ikke tror at antibac er din nye venn:

slutt med det!

MaxPower

ROBOTSTYRT MATVAREFERD

I land etter land er spørsmålet stilt om hvorfor ikke lokale arbeidsledige kan fylle opp for manglende sesongarbeidere. Og svaret er det samme over alt: Arbeidet er så tungt, slitsomt, arbeidsforholdene så elendig og betalingen så dårlig at ingen av «våre egne» vil ha jobben. Dette har ikke vært god landbruksreklame.

Og svaret? Kanskje i Kina, skal man tro rapporten fra FAO. Der har krisen utløst omfattende statlige investeringer i ny avansert teknologi i landbruket, til utvikling av droner og ubemannede kjøretøyer som kan sørge for en mest mulig robotstyrt matvareferd jord til bord.

Neste krise kan komme nær uberørt av menneskehånd.

Kjetil Wiedswang i DN

KANSKJE IKKE SÅ ILLE, TROSS ALT?

Tanker etter en underlig vår.

Et rart skoleår er over. Jeg synes så synd på elevene som ikke fikk oppleve de beste månedene der vi skulle flyte på innsatsen vi alle hadde lagt ned i begynnelsen av året, der de skulle oppdage hverandre på nytt i vissheten om at året snart var over, der nye talenter plutselig skulle dukke opp og usynlige elever skulle bli litt synligere. Og likevel – vi oppdaget at elever som ikke hadde vært så aktive, plutselig deltok i nettundervisningen, vi fikk gode «walk and talk» opplevelser og ble rørt av filmer og bilder. Og elevenes evaluering viser at de har skjønnet hva folkehøgskole egentlig dreier seg om, kanskje nettopp fordi de ble fratatt noe av opplevelsen.

Det er lett å glemme hva et folkehøgskoleår kan bety for den enkelte elev. Er vi heldige får vi oppleve utviklingen i løpet av året, men for noen elever tar det litt lenger tid. Her er en liten historie for å minne oss på at vi ikke alltid får gledet av å høste det vi sår:

«Ved en ren tilfeldighet traff en kollega på en foresatt til en tidligere elev sommeren etter at skoleåret var slutt. Eleven hadde blitt snakket om ganske ofte i lærerråd på grunn av manglende tilstedeværelse og vilje, eller kanskje evne, til å gjøre oppgavene vedkommende hadde. Flere ganger ble det snakket om å avslutte året for eleven. Burde ikke eleven finne noe annet å gjøre enn å betale for et år og ikke gjøre noen ting? Men eleven gjennomførte året og tok igjen sin passivitet i undervisningen på kveldstid sammen med de andre elevene.

Nå, noen måneder etter skoleslutt, visste den foresatte ikke hva godt han skulle si om skolen. Eleven hadde fikset seg jobb på egen hånd og den skulle eleven ha ett år før videre utdanning. Eleven hadde fått en retning i livet, var pratsom, deltagende og hadde et helt annet blikk for omgivelsene enn før. Og alt dette skyldtes året på folkehøgskolen, mente den foresatte. Min kollega følte at han må ha sett ut som et spørsmålsteget. Kunne dette være samme elev? Men han hadde heldigvis vett nok til å bukke og takke for rosen og glede seg over at det gikk bra med eleven.»

Selv med det rare året – eller kanskje på grunn av det – har elevene og vi vokst. I likhet med elevene våre ble vi utfordret til å gjøre nye ting som gikk langt utenfor komfortsonen vår og fikk oppgaver som slett ikke stod i stillingsinstruksen. I likhet med elevene har vi vokst med oppgavene og er trygghere på hvem vi er og hva som er viktig for oss – både som pedagoger og som skoleslag. God sommer!

Benedicte Hambro

NOTERT

ZOONOSIS

Den største risikoen for nye pandemier – også slike som kan være mer dødelige og mer smittsomme enn covid19 – er i følge forskerne nettopp zoonosis, smitte fra dyr, både ville og tamme. I begge tilfeller er det befolknings- og forbruksøkning som ligger bak: Vi mennesker trenger inn på stadig flere naturområder, noe som gjør at ville dyr og mennesker kommer stadig tettere i kontakt med hverandre. Og fordi det ofte er ressursfattige mennesker som bosetter seg i disse randsonene, blir jakt på og salg av ville dyr en næringsvei. Som vi har sett i dyremarkeder i Afrika og Kina.

Bjørn Vassnes i Klassekampen

HÅKON BLEKEN

- Jeg tenker jo stadig på at jeg lever i dødens nabolag. Døden er ikke morsom. Det hjelper ikke at meksikanerne later som om døden er festlig. Den er ikke det. Det er så interessant å leve, så morsomt å drive på.

Håkon Bleken (91) er Norges eldste aktive kunstner i den aller øverste divisjonen. Og ifølge ryktene: Trondheims største grinebiter.

- Døden er kommet nærmere på. Det er klart jeg er engstelig for dette koronaviruset. Alle må da være redde for det? Redselen er ikke det minste overdrevet. Alt ser stille og lekkert ut på overflaten. Men det er jo helt for jævlig. Viruset har i aller høyeste grad endret måten vi lever på. Jeg går ikke i selskaper, holder meg for meg selv.

Magasinet D2

FARLIG NÆR STUPET

Som med Covid-19 forverres tilstanden av underliggende sykdom. Budsjettkutt, privatiseringer og politisk forsømmelse har svekket helsetjenestene og andre offentlige tjenester i de fleste europeiske land. Den økonomiske organiseringen, med forsyningskjeder strukket over hele verden, alt etter hvor en del eller to kan produseres eller settes sammen billigst mulig, og hvor alt som kan spares blir spart for å presse mer profit, har skapt et samfunn hvor den minste forstyrrelse dytter det farlig nær stupet.

Le Monde diplomatique

MEIR OVERVAKING

Når koronaepidemien vonleg søkk ned til ein sesonginfluensa om eit eller to år, vil vi ikkje vere dei same som før. Vi kjem til å ha meir angst i oss, den sosiale omgangen vil skje i meir lukka sirkular, samfunnslivet vil vere sterkare digitalisert, og vi vil vere betre tilpassa eit liv med mindre fridom og meir overvaking.

Kaj Skagen i Dag og Tid

#FHSliv

folkehogskolene
Manger Folkehøgskole

Flere folkehøgskoler har markert at elevene er borte ved å plassere bilder av dem på stolene under morgensamlinger eller avslutninger. Her ved @mangerfhs.

folkehogskolene
Peder Morseth Folkehøgskole

Elever ved @pedermorsetfhs har malt oppmuntrende budskap på steiner under #fsh-jemme

folkehogskolene
Skjeberg Folkehøgskole

Elev @tia.victoria henter tingene sine og tar farvel med @skjeborgfolkehøyskole

folkehogskolene
Skogn Folkehøgskole

Stipendiat og lærer ved @skofokickboxing på @skognfhs har pynta seg til skoleavslutning.

folkehogskolene
Toneheim Folkehøgskole

@runabarstrand ved @toneheimfhs deler et av flere gode minner fra året.

folkehogskolene
Vefsn Folkehøgskole

Stipendiatene ved @vefsnfhs sender en hilsen på videochat.

NEKROLOG: MAGNE INGAR TEPPEN TIL MINNE

Født: 11. oktober 1945 –
Død: 15. mai 2020

Magne Teppen vaks opp på gard i Trysil i ein familie der sam- hald og kultur spelte ein stor rolle, ikkje minst musikk. Her fekk han kunnskap om natur og kultur. Denne oppveksten prega livet til Magne.

Magne tok lærareksamen på Elverum, og der møtte han Tone. Dei reiste saman til Finnmark før dei vart lærarar i Sør-Odal og dei busette seg på småbruket Brattknippe. Magne arbeidde og på Solbakken folkehøgskole, der han sjølv hadde vore elev.

Året som elev på Solbakken vart viktig - møtet med Reidar Garnes - den norske fjell- og fjordbygdnasjonalismen - som vart styrande for ei lang livsgjerning. Denne arven har prega sam- funnsmennesket Magne, og førte til eit livslangt engasjement for eit trygt samfunn, og særleg for edruskap.

Grunnlaget for folkestyret er at individ tek ansvar. Det gjorde Magne. Han engasjerte seg i kampen på norsk sjølvstyre i 1972 og 1994, og mot atomvåpen. Magne tok del i partipolitikk og var oppteken av landbruk. Han engasjerte seg i edruskapsrørsla, særleg DNT *Edru livsstil*, og her han har hatt tillitsverv på alle nivå. Magne hadde òg eit forpliktande engasjement i Små- brukarlaget for bruk av jord til mat på norske fat. Her viste an- svarsmennesket Magne seg, det er ikkje tal på organisasjons-opp- gåver Magne tok på seg, oppgåver han alltid gjorde på ein framifrå måte. Enten det var å skriva protokoll, eller det var å leia eit landsmøte.

Engasjementet til Magne bygde på kunnskap. Han hadde alltid oversikt – men i tillegg detaljkunnskap. Han visste at auka bruk av alkohol gjekk ut over dei svake, og ikkje minst born. Då han engasjerte seg mot ein veg som tok 1000 mål av den beste matjorda i bygda, visste han at matjorda aldri let seg erstatta.

Ein språkmeister var Magne. Nynorsken var hjartespåret hans, og han var trugen medlem i målrørsla. Men han meistra bokmål som få andre, og han gjendikta teaterstykket *Disney-Kil- ler* som vart sett opp på Torshov i 1994. Magne fekk lovord for språket.

Magne tok ikkje stor plass – nesten smålåten – og det var samsvar mellom liv og lære. Magne viste veg med den han var og med det han gjorde.

Men vita skal me og vona visst at ånd må vinna på troll til sist, og vit på den varge villskap

(Strid for fred – A. Garborg)

Terje Vindenes

NOTERT

TOGET ER GÅTT

Det er på kysten bosettingen er størst i nord, utenom byene. Det er herfra store sjømatvolum eksporteres. Mennesker må også reise. I den «frynsete» topografien på kysten er bår ofte livsner- ven. Steigen, der jeg bor, er en stor sjømat- og landbrukskom- mune – et typisk eksempel: Med hurtigbåt tar det én time til Bodø og flyplass. Da vi fikk fergefri vei til Bodø i 1990, halverte fylkeskommunen båttilbudet til og fra Bodø. Den ene daglige

bussruten til Bodø er 25 mil og tar 4 – 5 timer. I utredningen av Nord-Norgebanen er nærmeste togstasjon cirka 90 kilometer med bil fra mitt hjem. Beholder vi dagens hurtigbåttilbud med en Nord-Norgebane? Det stoler jeg ikke på. Steigen kan havne i en trafikal bakevje: Altså det motsatte av SVs argument.

Bente Aasjord i Klassekampen

«MELLOM SOLSKINN OG RUSKEVÆR»

STYRKING AV ELEVENES PSYKISKE HELSE

Fokuset i prosjektet har vært å styrke elevenes psykiske helse. Modellen med grønn, gul og rød sone – der grønt er elever med god psykiske helse, gult er elever i faresonen og rødt er elever som trenger mer enn det skolen kan gi – har vist seg å være et godt utgangspunkt.

OPPLØFTENDE

Alle skolene som var med i prosjektet har sett på egen virksomhet og kartlagt alt de gjør som er rettet mot å styrke elevenes psykiske helse. Samtidig har skolene fått unik innsikt i hverandres arbeid og lært av hverandre. Det har vært oppløftende og positivt. Det viser seg at alle skolene har gode opplegg i den grønne sonen. Der er målet å opprettholde og styrke den gode psykiske helsen til elevene. Alle skolene hadde opplegg i den gule sonene, men det var helt klart et område som må styrkes. Målet er å hjelpe elevene over mot den grønne sonen og aller helst inn i den. Elevene i den røde sonen må få hjelp fra fagfolk. Det som er utfordringen er å skille mellom elever i den gule og den røde sonen.

FELLESKAPET VIKTIG

I arbeidet med prosjektet har skolene møtt eksperter fra flere fagområder og konklusjonen på prosjektet er at folkehøgskolen står sterkeste i det som er skoleslagets kjennetegn – det store fellesskapet. Ingen elever vokser alene på rommet. De må fanges opp og bli med i fellesskapet fra første dag. Vi har en unik sjanse til å møte den enkelte elevs behov, og vi må aldri miste troen på at det er sammen med de andre elevene og personalet at elevene kan utvikle seg og bli tryggere på seg selv.

VEIEN VIDERE

«Mellom solskinn og ruskevær» er ferdig og nå skal skolelandskapet nyte godt av erfaringene som ble gjort. Målet er at flere skoler skal få sjansen til å se på egen virksomhet og få råd til å utvikle repertoaret sitt i grønn, gul og rød sone. Planen var at skolene som ville være med i del to skulle møtes i «Folkehøgskoleuken 2020». Slik ble det ikke.

NETTBASERT KURS

Vi vet ikke helt hvordan 2020/21 utvikler seg med tanke på møtevirksomhet og reising. Når dette skrives satser vi på et nettbasert kurs for skolene som vil være med. Hovedfokuset er det samme: skolene ser på egen virksomhet i grønn, gul og rød sone og får råd til videre utvikling. Det er også mulig at noen fra hver skole kan ha felles nettmøter og utveksle erfaringer. Innbydelse til et slikt nettbasert opplegg er allerede sendt til skolene. Ta kontakt med Benedicte Hambro, benedicte@folkehogskole.no hvis du vil vite mer eller vil melde på skolen.

Benedicte Hambro

EN GOD LÆRER ER HELDIG MED ELEVENE

JAN VIDAR DAHLE

Assisterende rektor –
Pasvik folkehøgskole

Jan Vidar elsker friluftsliv året rundt, ikke minst lange sommer-ekspedisjoner med sin smekre robåt *Bølgedyret*. Foruten å snakke med og bli kjent med ungdommer liker Jan Vidar bordtennis, sjakk, filosofi og litteratur. Jan Vidar har norsk for utenlandske elever og blant annet valgfaget lavfilosofi. Fhs.no

Av Jan Vidar Dahle

Da redaktøren etter en hyggelig samtale spurte om jeg kunne skrive en liten sak om det pedagogiske utviklingsarbeidet ved Pasvik Folkehøgskole, så jeg to mulige utveier. Den ene er å fortelle om hvordan vi organiserer våre faste fredagsmøter avsatt til pedagogisk utvikling, hvorfor vi gjør det, hva vi tar opp og hvordan vi gjør det. Den andre utveien kan være å beskrive min egen reise som langt framskreden lærer og skoleleder fra videregående skole, fram mot møtet med den merkelige, fremmede og for meg litt mystiske folkehøgskolepedagogikken. Jeg velger å begynne med dette siste.

I videregående skole har vi i Norge i flere år nå adoptert en forskningsbasert tilnærming til skoleutvikling. Inspirert av newzealenderen John Hatties gigantiske effektstudier, hvor han sammen med forskere i flere land analyserte 800 metastudier om hva som påvirker læring, har norsk skole vært i en viss bevegelse. Utgangspunktet er at læring er synlig endring, som både kan observeres og måles.

UNGDOMMER HAR FØLELSER

Med denne bagasjen møtte jeg opp på inngangstrappa til Pasvik Folkehøgskole for tre år siden. Hit havnet jeg mest fordi jeg hadde oppdaget at ungdommer har følelser, holdninger og forventninger til verden som vi i den tradisjonelle skolens læringspress ikke hadde mulighet til å fordype oss i. På veien hadde jeg også observert at vi kanskje ikke observert og målte læring, slik jeg hadde trodd, men prestasjoner. Det begynte å ane meg at prestasjoner i skolesammenheng var noe mer kortvarig og overflatisk enn jeg likte å tenke på.

I møtet med folkehøgskolen var det også noen sentrale poenger fra skoleforskningens bøker jeg ikke riktig ville gi slipp på, som kan ha like stor relevans i alle skoleslag. Hattie understreker for eksempel gang på gang at det er hva eleven sitter igjen med som er essensen av lærergjerningen. At lærerens refleksjoner i et profesjonelt fellesskap bør handle om å kjenne sin egen påvirkning på eleven. At en god lærer betyr god for eleven og bare kan vurderes ut ifra hva eleven endrer. Lærere med høyere forventninger til elevene skaper bedre læring enn lærere med lave forventninger. Jeg forstår John Hattie dithen at det ikke går an å være en god lærer med dårlige

elever. En god lærer er påfallende heldig med elevene sine, år etter år. Og Hattie går aldri lei av å si at det viktigste en lærer må kunne, er å like elevene sine, ja, at profesjonsetikken krever kjærlighet og at får du ikke til å føle kjærlighet til en elev har du en profesjonell utfordring du må løse, ikke fordi det er enkelt bestendig, men fordi eleven vet bedre enn du selv hvor godt du liker hen. Skjerp deg, opptre profesjonelt, bli følelsesladd! Jobben din er ikke å undervise i matte, i stedet underviser du ungdom i matte – og her nærmer vi oss forsiktig og til en viss grad folkehøgskolepedagogikkens tanker om faget som verktøy for dannelse.

DELINGSKULTUR

Av momentene fra John Hatties forskning er det likevel ett element jeg bærer med meg sterkere enn noe annet, og det er at skal jeg være en god nok lærer må jeg ønske å bli en bedre lærer. Det må være en endringsvilje og nysgjerrighet til stede, en bevegelse. Hvordan skapes dette da? Her forstår jeg skoleforskningen dit at skal vi være en god skole må vi reflektere sammen i et profesjonelt fellesskap, over vår egen innvirkning på elevene. Nå tenker jeg ikke på kaffepauser og uformelle møtepunkter, siden slike

Foto: Pasvik folkehøgskole

øyeblikk har en tendens til å fylles med det vi kan kalle «her-og-nå-skolen», altså alle de små og større anliggender og oppgaver vi må løse fra dag til dag. Å reflektere i et profesjonelt fellesskap betyr å ta et annerledes perspektiv, å sette seg sammen i et helikopter og løftes opp over skolehverdagen og diskutere hva vi legger merke til når vi ser vår egen praksis utenfra.

Som ny assisterende rektor på en folkehøgskole mente jeg min viktigste oppgave måtte være å bidra til «pedagogisk refleksjon i et profesjonelt fellesskap». Uten et verktøy for dette tenkte jeg det ville bli vanskelig å lære av de nye kollegene mine. Det ville bli vanskelig å utvikle en delingskultur hvor vi lærte bedre av feilene våre og beveget oss sammen. Med andre ord måtte jeg skaffe til veie et helikopter til skolen.

Rent praktisk greide vi å få satt opp bundne, faste møter for lærerne fredager fra klokken tolv til to. Vi ble enige om at temaene vi ønsket å ta opp skulle behandles med god folkehøgskolepedagogikk, ikke med tradisjonelle møter og monologer. Når vi skal dele verktøy bruker vi dem for å lære om dem. Vi erkjenner at lærerne ofte kommer rett fra ulike mer eller mindre stressede gjøremål nede

i «her-og-nå-skolen», og derfor sjelden har tankene på samme sted en fredag ettermiddag. Derfor åpner ofte møtene med en innlogging, for eksempel at hver og en i rekkeframlegg får ett minutt til å dele hva hodet er fullt av, uten at andre får kommentere det eller at noen får bruke mer tid enn andre. Vi finner jevnlig på eller deler andre øvelser også, for å både oppnå en slags samstemthet, for å avklare at vi nå forlater det konkrete hverdagsstresset og for å lære nye verktøy for å bli bedre kjent med elevens verden.

Å LEDE KUNNSKAPSARBEIDERE

I fredagsmøtene har vi tatt opp forskjellige emner, som for eksempel noe vi vil framheve fra et kurs vi har vært på, lest om eller fått tips om på andre måter. Vi har tatt personlighetstester, hvor en kollega skal presentere en annens resultat og undersøke og få bekreftet hvorvidt den de omtaler kjenner seg igjen, og hvor vi etterpå samtaler om hvordan ulikheter påvirker og kan forsterke et team og hvordan pedagogiske virkemidler virker ulikt for forskjellige mennesker. Vi har gått gjennom selvmordsforebygging, verktøy for å bygge opp selvfølelse og med jevne mellomrom hvordan vi kan lære å bli enda flinkere til å samtale og

lytte til ungdommene våre. Vi bruker walk and talk eller IGP (individuell-gruppe-plenum) og deler hvordan vi for eksempel ved å bruke Ringstad-bekk-krysset og Gjort-Lært-Lurt kan få mer givende evalueringer sammen med elevene. Vi har gått gjennom verktøy og poenger fra verdsettende ledelse, for eksempel om forskjellen på å si «Opplegget mitt fungerte ikke» i forhold til å si «De fulgte ikke opplegget mitt». Vi har snakket om hvordan elevene kan lære at «å feire den gode pasningen kan være viktigere enn å skåre selv».

En velbrukt formulering sier at å lede kunnskapsarbeidere er som å gjete katter. Imidlertid er det vanskelig å fri seg fra at når alt kommer til alt elsker mange av oss katter. For å få kattene til å trives må vi tilrettelegge for en viss autonom utfoldelse. Personlig tror jeg nok folkehøgskolelærere ofte er uvanlig selvstendige og særegne katter, som har det bedre når de kan få leke og praktisere seg fram til ny undring og endring, snarere enn å utsettes for langvarige uttrøtningstaktikker av typen foredrag og rigide møter. Dette betyr likevel ikke at alt må skjje helt tilfeldig og av seg selv.

KUNST I KORONATIDER:

LIVET IMITERER KUNSTEN NÅR FOLK LAGER SINE EGNE UTGAVER AV MESTERSTYKKER FRA KUNSTHISTORIEN.

Alt fra Picasso til Frida Kahlo, kunstelskere har brukt kjedsomheten i pandemi-situasjonen til å kopiere ikoniske kunstverk når de har vært bundet til innelivet.

Kunstmuseer og gallerier over hele verden har måttet stenge. Da er det spennende at folket oppmuntres til å være en liten kunstner selv. Og her er det mye humor og glimt i øyet som åpenbarer seg.

Getty Museet i Los Angeles har utfordret sine fans til å gjenskape kjente verk ved å bruke ting de har for hånden hjemme.

Museet ga tre oppgaver:

- 1. Velg ditt favorittkunstverk.
- 2. Fint tre ting du har i huset.
- 3. Gjenskap kunstverket med disse gjenstandene.

De ansatte ved Getty museet fortalte at de var inspirert av Rijksmuseum i Amsterdam og instagramkontoen som kalles *Between Art and Quarantine* - og inviterte folk til å bruke nedlastbare kunstverk fra Gettys online samling.

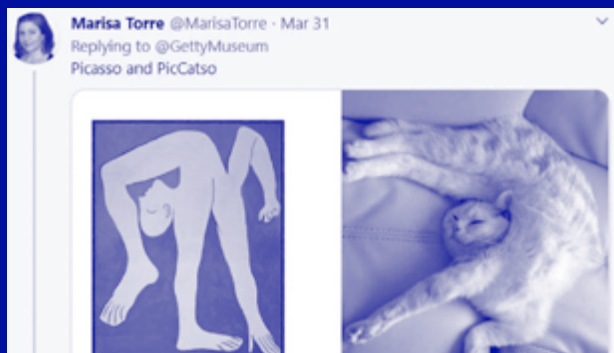
Her er det mye som hjelper smilemuskelen til å reagere.

ØK

This Twitter user recreated a Frida Kahlo self-portrait

This contortionist cat is just like the Picasso original

This Twitter user enlisted some children to help with his recreation

FOLKEHØGSKOLENES BÆREKRAFTVEDTAK

Det er nå litt over ett halvt år siden alle de fem folkehøgskolestyrene (FHRS, NKF, FHF, IF og IKF) vedtok det som har blitt hetende «Folkehøgskolenes Bærekraftvedtak». Det er fire mål i dette vedtaket folkehøgskoleorganisasjonene ønsker at alle folkehøgskolene forholder seg til, og mange er allerede nå fullt i gang med å fylle inn klimaregnskapsskjemaet for 2019 slik at vi får kartlagt folkehøgskolenes klimagassutslipp og slik har et basisgrunnlag, jamfør målet om å kutte med 40 prosent innen 2030. De tre andre målene gjelder bærekraft som tema i selvevalueringen de kommende tre skoleårene (2020-2023), aktiv bruk av *Globalvettreglene* og at skolene lager årlige lokale klimaplaner/bærekraftplaner. Her kan du lese litt mer om disse tre målene.

BÆREKRAFT SOM SENTRALT TEMA I SELVEVALUERINGEN

Målet er at samtlige folkehøgskoler enten har bærekraft som hovedtema eller undertema i selvevalueringen hvert år skoleårene 2020-21, 2021-22 og 2022-2023. På selvevalueringsskurset som ble arrangert i februar i år ble begrepene «kvalitetsutvikling» og «kvalitetssjekk» brukt, som kan fungere som synonymer for henholdsvis «hovedtema» og «undertema». I begge tilfeller kan man velge ut hvilke områder innenfor bærekraftig utvikling man ønsker å jobbe med, gjerne relatert til mål i klimaplan, områder for utslippskutt og/eller bruk av Globalvettreglene. Som med andre prosjekter, kan det være lurt å velge tema som er motiverende for ansatte og elever, som det oppleves er gøy og inspirerende å jobbe med. Videre kan det være en styrke og mer forpliktende å koble temaet opp til skolens verdigrunnlag. Se også gjerne på FN's 17 Bærekraftsmål for inspirasjon til valg av tema.

AKTIV BRUK AV GLOBALVETTREGLENE

Globalvettreglene ble utviklet av Internasjonalt utvalg for folkehøgskolen (IU) i samarbeid med folkehøgskolene og ferdigstilt våren 2017. Målet med Globalvettreglene, en plakat med ni «regler», er å bidra til mer bevissthet, økt refleksjon og diskusjon rundt hvordan vi engasjerer oss globalt. Som med Fjellvettreglene, er målet å forebygge. I Bærekraftvedtaket er målet at alle folkehøgskolene aktivt bruker Globalvettreglene i planlegging av

studieturer og annet globalt engasjement i skolens regi innen 2021. Skolen kan la plakaten henge synlig på skolen, ta den frem ved jevne mellomrom og drøfte de ulike reglene både i personalgruppe og med elevene. Uke 1-9 i år hadde IU en kampanje hvor en tekst for hver regel ble publisert. Disse er tilgjengelig på www.folkehogskoleradet.no/iu-globalvettreglene. IU har nylig fått tildelt støtte fra den norske UNESCO-kommisjonen til å utvikle undervisningsopplegg til Globalvettreglene. Disse vil bli utviklet i løpet av høsten og skal etter planen være klare før jul i år.

ÅRLIG LOKAL KLIMAPLAN

Målet i Bærekraftvedtaket er at alle skoler utarbeider en årlig lokal klimaplan og strategi for å nå Bærekraftsmålene. Skolene velger selv hvordan oppsett for lokal klimaplan/bærekraftplan skal se ut, inkludert omfang. Vi anbefaler at skolene lager planer for skoleår (ikke kalenderår), slik at elevene som blir berørt kan delta i utformingen av planene. Videre anbefaler vi å vektlegge det pedagogiske arbeidet i planen. Det er mye som måles og veies i samfunnet, noe som bl.a. blir i varetatt i målet om reduksjon av klimagassutslipp. Folkehøgskolens mandat er allmenndanning og folkeopplysning, og vi tror at det er lurt å vektlegge hvilke kompetanser og hvilke undervisningsopplegg elevene skal få i løpet av skoleåret i de årlige planene. Pass på at planen ikke havner i en skuff etter den er laget, men tas frem med jevne mellomrom, f.eks. på personalmøter. Vi vil også oppfordre skolene til internt (og eksternt) å framsnakke det skolen får til av målene som er satt i planen, f.eks. på morgensamlinger.

På www.folkehogskoleradet.no/berekraftvedtak finnes det en veiledningsvideo for hvert av de ulike målene, samt en veiledningsvideo om Bærekraftvedtaket i sin helhet.

***Tekst:** Ressursgruppa for oppfølging av Bærekraftvedtaket v/Brita Phuthi, internasjonal rådgiver i Folkehøgskolerådet*

BØKER

PANNEKAKER KAN REDDE VERDEN

HÅP – en praktisk guide for klimaoptimister

Noen ganger er man bare heldig og kommer over kunnskap man ikke ante man trengte før den bare var der. Slik er det med budskapet i «HÅP». Det er befriende å lese en bok om miljøkrisen som er full av optimisme og gode eksempler på at det nytter – også for en helt vanlig samfunnsborger.

MILJØOPTIMIST

Petter Gulli, som har skrevet «Håp», har jobbet i over 30 år som tekstforfatter, kreativ leder og strategisk rådgiver i ledende reklamebyråer i Norge og Singapore. I 2019 valgte han å starte firmaet 12YEARS for å vie all sin tid til å få fart på det grønne skiftet: «Som klimaoptimist er jeg opptatt av at vi må gi folk lyst til å være med i det grønne skiftet, og gjøre det enkelt for dem å bidra. Det gjør vi ikke ved å skremme vettet av dem.»

ENKELT

Pannekaker kan faktisk redde verden – sammen med fiskekrateng, tomatsuppe med nudler og risengrynsgrøt. Fire kjøttfrie middager av enkleste og beste sort. Så enkelt kan det gjøres. Boken er full av gode idéer og eksempler på at det nytter. Men den legger ikke skjul på at vi står foran et veiskille og må akseptere at vi har en menneskeskapt klima- og miljøkrise.

VEIVALG

Når dette skrives har vi så vidt begynt å åpne samfunnet opp igjen etter fem uker koronastengning. Oljeprisen er rekordlave og ekspertene sier at vi kanskje ikke kommer til å bruke så mye olje som før. De økonomiske konsekvensene av pandemien kan føre til lavere og annerledes forbruk. «Håp» er optimistisk på klodens vegne fordi den forteller om mange små og store miljøtiltak- og prosjekter det er mulig å bli med på og å bli inspirert av. Håpet er at vi nå kjenner vår besøkestid og gjør de riktige valgene. Vi må ikke tro at politikerne kommer til å fikse problemene for oss.

HENGEKØYE

Bokens første del handler om den brutale sannheten om klodens helsestilstand. Det er forstemmende lesing, men samtidig fascinerende fordi forfatteren, Petter Gulli, bruker eksempler og set-

ter eksemplene i en sammenheng der små og store historier forteller om økosystemet vår. Gulli siterer bl.a. insektforsker Anne Sverdrup-Thygeson: «Vi kan tenke på verden som en vevet hengekøye. Alle klodens arter og deres liv er den del av veven, og i sum skaper de hengekøya – som vi mennesker hviler i. Insektene er mange og utgjør derfor en stor del av hengekøyas stoff. Når vi reduserer insektspopulasjonen og utrydder insektsarter, er det som vi trekker tråder ut av veven. Det går kanskje greit om det blir noen små hull og løse tråder her og der. Men trekker vi ut mange nok tråder, rakner til slutt hele hengekøya. Og vår velferd og velstand med den.» 1)

MORGENSAMLING

«Håp» er lettlest og anvendelig. Her er mange gode poenger som kan brukes på for eksempel morgensamlinger. Jeg har sansen for eksempelet med Nudie Jeans som har «Repair Shops» som er butikker der du også får reparert jeansene helt gratis. De finnes over hele verden også i Oslo. I 2018 reparerte Nudie 55.173 par jeans og samlet inn 10.557 par for gjenbruk til nye produkter og som lappemateriale. Dette betød at 44.000 kg klær unngikk å bli kastet, og at 386.000.000 liter vann som ville bli brukt i bomullsproduksjon, ble spart. 2) Dette er bare ett av mange lignende eksempler.

HÅP

Er du på jakt etter gode eksempler i inn- og utland på at det nytter og at vi og elevene våre kan gjøre en forskjell, anbefaler jeg «Håp» på det varmeste. Den er inspirerende og underholdende og kan hjelpe elevene til å bli klimaoptimister med tro på at det nytter.

Benedicte Hambro

Håp –
en praktisk guide for klimaoptimister
Petter Gulli
398 s
Aschehoug
E-bok kr 183,-
Innbundet kr 305,-

1) «Insektenes planet», Anne Sverdrup-Thygeson, s 133 (e-bok)

2) <https://www.nudiejeans.com/page/free-repairs-for-life>

© HUVUDSAKA

Folkehøgskular splitta om samlivskrav

Fleire skular som har tilknytning til organisasjonar med eit konservativt samlivssyn, utelukkar likevel ikkje at sambuande eller homofilt samlevande kan jobbe som lærarar hjå dei. Vårt Land har spurt kristne folkehøgskular korleis dei vurderer samlivsspørsmål ved rekruttering av tilsette.

FOLKEHØGSKULAR

ANITA GRONNINGSTAD

JAGRENS

Caroline

TEKNIK SULE

maple

Det kan hende at somme eigarar har vore meir tydelege og ynskja å prege sin skule meir enn andre. Eg veit ikkje, seier Kjell Konstali. Han er styreleiar i Informasjonskontor for kristen folkehøgskole (IKF) og rector ved Solborg folkehøgskule i Rogaland.

Dette er saken

◦ Spørsmål folkehøgskular har i mellom sakspå i januar i år etter at det kom fram at verdsberne lenevar og rektorane på skule stular på alt verdidokumentet i dokumentet står det: «Det blir angitt: Hovudsakleg er det ikkje oppsett og vedtatt av styret for dei enkelte skule, og det forventast at alle berer i sammar med dette».

◦ Samlivssyn, som det gjerast allid skule. Eg er glad for alle de skule som beredingsforbundet dett eig eller er deltagar av Norsk Luthersk Misjonssamfund (NLM) og beredingsforbundet har oppa eit luthersk verdidokument med sine skule.

4. Planlegg de en revidering av verdidokumentet?

Det er skulear og styreledarar som har svart på desse spørsmåla. Noko av tydelege svar, men andre meiner problemet er vanskeleg å gje eit bestemt svar på - og svarar deretter.

Ar det så skulear og 10 svar om vi ser at det opnar for at lærarar kan vere sambuande eller homofilt samlevande, li på svar som viser at dei ikkje opnar for dette, medan resten gje svar som viser at dei ikkje har tydelege retningslinjer i spørsmålet.

Da innvarsant fram. Fleire skular som har tilknytning til organisasjonar med eit konservativt samlivssyn, utelukkar likevel ikkje at sambuande eller homo-

Konstali er i skule, seier Konstali.

Faksimile Vårt Land

Fleire skular som har tilknytning til organisasjonar med eit konservativt samlivssyn, utelukkar likevel ikkje at sambuande eller homofilt samlevande kan jobbe som lærarar hjå dei. Vårt Land har spurt kristne folkehøgskular korleis dei vurderer samlivsspørsmål ved rekruttering av tilsette.

Det kan hende at somme eigarar har vore meir tydelege og ynskja å prege sin skule meir enn andre. Eg veit ikkje, seier Kjell Konstali. Han er styreleiar i Informasjonskontor for kristen folkehøgskole (IKF) og rector ved Solborg folkehøgskule i Rogaland.

– Og så har det skjedd mykje på det samlivsetiske området. Eigarane av folkehøgskulane har forskjellige syn på desse spørsmåla, og slik var det ikkje nødvendigvis for få år sidan. Det er eit produkt av den utviklinga som har vore i samfunnet.

Dette spurte Vårt Land folkehøgskolene om:

Vårt Land har sendt ut følgende fire spørsmål: Kan ansatte på skolen deres være samboende eller homofilt samlevende? Hvis ja, har de mulighet for å inneha alle slags stillinger? Hva konkret står formulert om samlivskrav til ansatte i verdidokumentet deres? Planlegger dere nå en revidering av verdidokumentet? Det er i hovedsak skolenes rektorer eller styreledere som har svart på spørsmålene. Noen svar er blitt forkortet av plasshensyn.

SVAR:

16 skular opnar for at lærararkan vere sambuande eller homofilt samlevande. 8 opnar ikkje for dette. 11 viser at dei ikkje har tydelege retningslinjer i spørsmålet.

Klippet fra Vårt Land

BLIKK FRA KAIKANTEN: VÅR MED OBSTFELDER

Jeg ser på den hvide himmel,
jeg ser på de gråblå skyer,
jeg ser på den blodige sol.

Dette er altså verden.
Dette er altså klodernes hjem.

Slik skreiv Sigbjørn Obstfelder på 1890-tallet, og hans dikt trenger seg på denne våren.

Her jeg sitter på kaikanten i livet, kjenner jeg vel omtrent på den samme undringa som han. Hvordan skal jeg hankses med den verden jeg har rundt meg?

Det hadde jeg bra peiling på i går, men nå er alt på tok.

Jeg ser på de høie huse,
jeg ser på de tusende vinduer,
jeg ser på det fjerne kirketårn.

Dette er altså jorden.
Dette er altså menneskenes hjem.

Som pensjonist er jeg vel på de fleste måter forskåna fra pandemiens mest enerverende prøvelser. Heimekontor er permanent etablert for lengst, og med fast gasje fra NAV er heller ikke privatøkonomien direkte trua. I alle fall ikke innafor den tidshorisonen som er rimelig å operere med i min situasjon.

Men altså, jorda, menneskenes hjem.

Den inviterer til like mange undringer i dag som for 130 år sida. Minst. For er det rart det jeg ser fra kaikanten i dag, blir det saktens rarere. Den hverdagen statsministeren heile tida inviterer tilbake til, blir uten tvil forskjellig fra den vi hadde da året begynte. Og hvor stor er sjansen for at den blir bedre? Nå er den sosiale ordninga en truende limbo, i den katolsk-teologiske betydninga av begrepet. Vi har de seineste årene opplevd en bederelig forverring av ulikhetene på jorda, og det er akkurat like god grunn til å tru at korona-krisa vil forsterke dette som å tru at den vil snu utviklinga. Skal det siste skje, må de samme styresmaktene som har heia fram kaksene, ta fullstendig rev i seilene. Og det som vanskeligere er, de må vedgå at de hittil har handla feil. Sânt skjer bare ikke. Alt tyder på at det navigeres tilbake til det gamle, ureine farvatnet. Enda vi ser skjærene alle sammen.

Man kunne ønske at noe vakkert kom ut av kaoset, men det er ingen ny måne å se på himmelen. Bare den samme gamle.

Det er sein vår i Nord-Norge. Det har vi hatt før, så sânt er ikke noe å hisse seg opp over. Dessuten har fuglene kommet tilbake, sjøl om vi vasser i store snøfonner midt i mai. Stæren og storspoven og tjelden er kraftig tilstede og tilbyr en normalitet å klamre seg til mens jeg leser ut Obstfelder.

Jeg ser, jeg ser...
Jeg er visst kommet på feil klode!
Her er så underlig

Brynjar Tollefsen

NETTUNDERVISNING: KOSTYME OG TEATERSMINKE

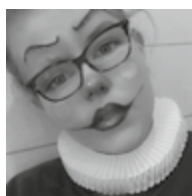
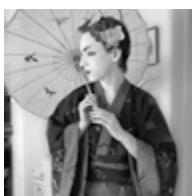
Vi snappet opp fantastisk flotte kreasjoner og visninger på Instagram av elever ved linja *Kostyme og teatersminke* ved Romerike folkehøgskole. Kostymelærer Linda Nielsen og makker på teatersminke Agnete Bjerknæs har ikke lagt inn årene i disse korona-tider, så de seks elevene på linja har hatt rikelig med oppgaver, og vært ivrig med på det hele. Oppgaven en uke var «Min klovn». Linda forteller: Vi startet uken med en intro om de forskjellige typer klovner vi har. Så var oppgaven deres og bli inspirert av en klovn, ikke kopiere. De kunne så velge klassisk, fashion, skummel e.l. Så brukte jeg tre dager over Zoom der vi sydde en klassisk pipekrage. Den fjerde dagen skulle de sminke sin klovn og da gjerne bruke pipekragen. Dette gjorde sminkelæreren også over Zoom.

Undervisningen krever grundig forberedelser. Linda har på forhånd sydd prøver for å vise ferdig produkt og så sydd simultant med elevene fra klasserommet for å vise/forklare teknikker.

Den neste uken...: Ganske lik som forrige, med intro om geisha. Søm av kimono i tre dager og så en dag med å sminke geisha. De har også prøvd seg på Drag-sminke, forteller Linda. Dette var noen smakebiter av mange uker med undervisning. Pipekragene imponerte virkelig, det er avansert søm – på nett, og så fantastisk iscenesetting av det hele!

Se mer på deres Instagram-konto: [Instagram.com kostymeogteatersminke](https://www.instagram.com/kostymeogteatersminke)

ØK

PUSSE OPP FOR Å HOLDE PÅ GODT OMDØMME

Skogn Folkehøgskole søker om kommunal garanti for et lån på 10 millioner kroner, med avdragstid på 20 år.

Som det går fram av saksdokumentet skal ca 7,5 millioner kroner av beløpet refinansiere et eksisterende lån. Resten brukes til gjennomføring av oppussingsprosjekter. Etter skolens vurdering er dette nødvendig for å opprettholde gode søkertall og godt omdømme. Skolen vil med en kommunal garanti få bedre rentebetingelser, og det er anslått en årlig besparelse på 210.000 kroner.

Kommunedirektøren vurderer garantisøknaden slik:

– Risikoen henger sammen med skolens betalingsevne. Som det framgår av vedlagte søknad, har skolens egenkapital økt fra ca. 1,7 millioner kroner for 5 år siden til ca. 3,3 millioner kroner i dag. Etersom kommunen allerede har garantert for et større lån, og har pant i bygningene, vurderes risikoen for kommunen ikke som vesentlig større med et økt låneopptak. Kommunedirektøren innstiller derfor på at kommunestyret gir kommunal garanti som omsøkt.

Klippet fra avisa Innherred

ØNSKER VELKOMMEN FOLKEHØGSKOLE PÅ RØROS

Onsdag i forrige uke hadde Høyres fylkestingsgruppe møte med Røros Høyres Rob Veldhuis, der det ble informert om arbeidet med å etablere folkehøgskole på Røros.

Gruppeleder Pål Sæther Eiden sier prosjektet er spennende og fremtidsrettet.

– Vi liker at høgskolen tenker en retning som skal gi forståelse for og ferdigheter innen individuell og samfunnsmessig framtidrettet ressursforvaltning. Flere ungdommer, som av ulike grunner, ikke helt vet hvilken vei de ønsker å gå, kan ta et år på folkehøgskolen og få inspirasjon og erfaringer for livet, sier han i en pressemelding.

Høyre ønsker at fylkesutvalget støtter søknaden med en uttalelse som skal sendes Utdanningsdirektoratet.

– Høyre mener at fylkeskommunen bør støtte etableringen av en folkehøgskole på Røros. Planene fremstår som gjennomarbeidede og gode. Etableringen vil forsterke Røros som en viktig kulturformidler. Det overordnede målet for Røros folkehøgskole er å gi elevene forståelse for og ferdigheter innen individuell og samfunnsmessig framtidrettet ressursforvaltning. Trøndelag fylkeskommune kan understreke betydningen av dette, og kan anmode om positiv behandling av søknaden, sier Eiden

Nea radio

SOKNEPREST JANNE MERETE SUKKA ER TILSETT SOM REKTOR VED HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

Sukka er utdanna teolog og er per i dag sokneprest i Nesbyen. I august startar ho i ny jobb som rektor på Gol.

– Godt fornøgd

Styreleiar i Hallingdal folkehøgskule Hallvor Lilleslett kan fortelja at dei etter ei totalvurdering landa på Sukka.

– Det har med bakgrunn og kvalifikasjonar å gjera. Me er godt fornøgd i styret med denne tilsettinga.

Og Sukka er ikkje framand for å bytte jobb. Det å kaste seg ut i nytt farvatn er ho ikkje redd for:

– Eg har gjort det ein del gonger i mitt liv. Eg gler meg ein heil haug. Det er spennande og eg gler meg til å bruke mange delar av meg sjølv i arbeidet med ungdom.

– Privilegium

Ho kallar det eit «privilegium» å få jobbe med unge vaksne.

– Dei finaste folka eg har jobba med i Hallingdal er konfirman-tane. Eg har jobba med ungdom før, det er eit privilegium å få vere vaksenperson saman med nokon som er på veg inn i vaksenlivet, forklarar ho.

Sukka er busett på Gol og har budd der i tre år saman med kona og ein hund.

Klippet fra Hallingdølen, Vilde Jagland

Merete Sukka blir innsett som sokneprest. Ho har ho fått og jobba som rektor. (Arkivfoto) Foto: Gunnar Ivar Berggren

Janne Merete (49) blir ny rektor ved Hallingdal folkehøgskule

GLIMT – PÅ REKTORS KONTOR

Jeg lover
sier han, aldri mer
ikke en gang til, jeg lover
at jeg aldri, aldri
det kan du stole på, sier han
idet døra slår igjen
og han er fri

Det er så mange valg sier hun urolig
jeg vet ikke helt
om jeg passer
eller er tynn nok
eller stråler
om du skjønner
vi får snakke om det siden, sier jeg
for nå har jeg et møte

Herregud, sier hun
faen i helvete
øynene lyner
ringen i nesa dirrer
sæggebuksene sægger
og jeg
smelter

Denne samtalen er ikke over
sier jeg
da sykemelder jeg meg
sier han
man sykemelder seg ikke
sier jeg
det er det legen som gjør

Bare en siste opptreden
ber de
for han vi ikke klarer lenger
Han får avslutningsnummeret
og stående applaus
før han blir kastet ut

Fort over gårdsplassen
uten øyekontakt
i en boble av travelhet
alltid travel
men ikke sant
egentlig har jeg all verdens tid

I djupsnøen gjennom en eplehage
med dyna på armen
på jakt etter henne
som flykter i undertøyet
hun vil ikke leve

Penger
hvordan skaffe penger
biblioteket lekker
linoleumen sprekker opp
malingen flasser
krankontrollen protesterer
nettets er ustabil
Give me a break, anyone!

Du
sier hun
du er ei bra dame
du passer
du er skikkelig kul
du ligner på bestefaren min

Jeg må bare ha et råd sier hun
kjæresten min sier jeg bare er middels i
senga
Slå opp sier jeg
og si det er fordi pikken hans er for liten

Du gjør forskjell på folk sier han
kanskje sier jeg
ja kanskje gjør jeg det

Innfrir jeg
er jeg den de trenger
er jeg god nok
holder jeg mål
later jeg som
liker de meg
hva sier de når jeg ikke er der
Rett ryggen jente!

Det går en engel gjennom rommet
når hun entrer scenen
setter øynene i oss
og spytter fram replikkene

Du må bli med på møtet
jeg klarer ikke snakke med han
vi har jobbet sammen for lenge
vi har vært uvenner for lenge
vi har vært uvenner i årevis
jeg kan ikke samarbeide med han
han er håpløs
jeg blir sint og så er det kjørt
du bør si det som det er
jeg orker ikke
du må snakke

Nei det må jeg tenke på
skaffe meg tid, skaffe meg rom
tenke til i morgen
en ny dag
kommer tid kommer råd
kommer mulighet kommer nåde
kommer lyset kommer våren
og snart er det over for denne gang

Han er begavet, lat
ubehagelig vakker
en skikkelig slask
det er han som kommer inn på
drømmestudiet tror vi

Jeg er så redd for å gjøre han urett
sier jeg
vi bør vel prøve en stund til
blodprøven viser fem ulovlige stoffer sier
han
du kan ikke redde hele verden

Og så står skolekoret der
skinner stråler
jamsides sterke
sterkere enn krutt
og jeg gråter og gråter
og tenker: Hva kan toppe dette her?

Jeg øver i bilen, foran speilet
i gangene, på kontoret
Det er ikke aktuelt med en dårlig tale
for de folka her

Jeg er så lei dem
det er nok nå
dra hjem
ingen branner, ingen selvmord, ingen
drukning
dra hjem

Så fine
tenker jeg
så unge og skjøre
med uklare drømmer
jeg elsker dem

En sterk hånd
som handler
som løser
som ordner
som sier hvor skapet skal stå
som gir en fortjent skrape
til alle andre
enn dem selv

De skal skilles sier han
de river hverandre i filler
krangler om alt
til og med hvem som skal ha treet etter jul
Kan ikke jeg få bo her i ferien
Please?

Farer opp
nattbordslampa på
noterer ned
må ikke glemme
krise hvis jeg glemmer
slukker lyset
Så kan jeg sove

Jeg må dessverre fortelle deg at du har fått
klager sier jeg
fra hvem da sier han
fra elever i klassen din
de er ikke fornøyd
ok sier han
dette finner jeg meg ikke i

De har høylytt sex i naborommet sier hun
dag og natt, jeg orker det ikke
du må refse dem eller skremme dem
eller hive dem på dør jeg vet ikke

jeg vil heller ha deg enn psykolog sier hun
du får meg til å le
enda du er gammel
Du må da ha drømmejobben
sier han
det virker sånn
et nydelig sted å være
så rikt, så varmt og vakkert

Ja sier jeg
Det har du helt rett i

av Gry Husum

GRY HUSUM

**tidligere rektor på Romerike
Folkehøgskole - fram til 2014.**

«Sender som avtalt over en kort-
tekst/samling av smådikt om livet
som rektor. Som pensjonist har jeg
nå god tid og kan reflektere over
det som var. Mye galskap, mye
press, og mange STORE øyeblikk.
Ellers sysler jeg nå mye med skri-
ving, fortellinger for barn, noe
sangtekster.»

FOLKEHØGSKOLE TIL HØSTEN

*Regjeringen har fastslått at folkehøgskolene starter opp til høsten. Det jobbes derfor for å finne gode løsninger for å sikre smittevern både lokalt på de enkelte folkehøgskolene, og sentralt i folkehøgskoleorganisasjonene.
Hva bør folkehøgskolene være oppmerksomme på før oppstart?*

**VI UTFORDRES ALLE AV AT SOSIAL DISTANSERING
ER DET MOTSATTE AV MALET FOR ET
FOLKEHØGSKOLEFELLESSKAP.**

1. Lag gode planer

Hver enkelt skole bør lage gode planer for høsten. Planene vil bidra til å gi trygghet både internt og eksternt i forhold til lokale helsemyndigheter.

Folkehøgskoleforbundet og IF har, sammen med de andre folkehøgskoleorganisasjonene, sendt ut forslag til momenter skolene bør vurdere i arbeidet med å utarbeide lokale smittevernplaner. Vi har vært i kontakt med Folkehelseinstituttet (FHI), og vi arbeider nå med en bransjestandard for folkehøgskolene. Vi utfordres alle av at sosial distansering er det motsatte av målet for et folkehøgskolefelleskap. Våre planer må likevel synliggjøre at vi vil følge helsemyndighetenes pålegg og råd, med mål om at følgende kan gjøres gjeldende: «Dere som bor sammen kan omgås normalt, utover det begrenns håndhising, kyssing og klemming.»

2. Involver lokale helsemyndigheter tidlig

Lokale helsemyndigheter blir helt sentrale for folkehøgskolens drift i skoleåret 2020/21. Innstillingen har vist seg å være svært ulik fra kommune til kommune og fra fylke til fylke. Det er derfor viktig å ha et godt samarbeid med lokale helsemyndigheter tidlig for å sikre at de har tillit til folkehøgskolens arbeid med smittevern.

Det er viktig å unngå en situasjon der folkehøgskolene generelt får starte opp, mens enkeltskoler ikke får lov av sine lokale helsemyndigheter.

3. Ha godt samarbeid med lokalt helsevesen

Folkehøgskolene kan komme til å trenge det lokale helsevesen i vesentlig større grad enn i dag. Det kan bli aktuelt at alle elever skal testes ved oppstart, at de skal testes underveis i skoleåret, at syke elever skal følges opp og at smittekilder skal avdekkes. Folkehøgskolene kan også få behov for det lokale helsevesenet i opplæringsøyemed, både til ansatte og elever. I tillegg kan elevenes psykiske helse være dårligere enn vanlig etter en annerledes vår og russetid enn de hadde håpet på. De kan derfor trenge større grad av oppføl-

ging fra den lokale psykologtjenesten.

Alt dette viser at det kan være lurt å inngå et godt og forpliktende samarbeid med det lokale helsevesenet allerede nå.

4. Tenk «ytre skall» og «innslusing»

Folkehøgskolene skiller seg fra andre skoleslag ved at elevene ikke reiser hjem hver dag. Det betyr at man kan beskytte seg mot smitte utenfra på en helt annen måte enn andre skoleslag. Samtidig oppfatter folkehøgskolene en hel hverdag for elevene. Folkehøgskolene er ikke kun skole, men også bolig, spisested og sosial senter for 8000 ungdommer.

Folkehøgskolene må derfor jobbe med smittebegrensning på andre måter enn andre skoleslag. Ved å være forsiktige i starten av skoleåret – gjennom å «innsluse» elevene i små grupper, og siden være forsiktige i forbindelse med hvem som får komme inn på skolen, at folkehøgskolen er et «ytre skall» – kan man senke risikoen for smitte på skolen.

5. Skal rutiner for hygiene og matsservering endres?

Hele samfunnet har allerede endret hygieneregime. Ved skolestart har vi alle levd med skjerpede rutiner i et halvt år, og de fleste elever vil ha innarbeidet disse.

Skolene må derfor først og fremst legge fysisk til rette for smittevern ved å sikre at håndvask og annet renhold kan utføres på en betryggende måte, og sørge for at lokale rutiner gjøres kjent.

Det er ingenting som tyder på at smitte overføres via mat. Kriser gir oss mulighet til å tenke nytt, og det kan tenkes at dere vil finne løsninger på matsserveringen som er bedre for fellesskapet enn i dag.

6. Planlegg for både karantene og isolering

Våre elever kan ikke nødvendigvis dra hjem ved sykdom eller mistenkt smitte. Det må derfor lages planer lokalt for hvor og hvordan isolering og karantene skal gjennomføres. Vi anbefaler sterkt at dere sørger for at lokale helsemyndigheter på forhånd har godkjent planen, og at deres bidrag og rolle i en smittesituasjon er avklart.

7. Skal skoleåret endres?

Mange folkehøgskoler velger å endre skoleåret for å sikre skolen mot alt for mye reising inn og ut fra skolen. Det kan få betydning for hjemreisehelger, høstferier og besøk av foredragsholdere og andre gjester. Enkelte skoler velger også å utsette skolestarten eller å gi ulike elevgrupper ulik oppstart. Studieturene kan bli utfordrende både fra et smitteperspektiv, og fordi det er usikkert hvor og hvordan man kan reise i løpet av neste skoleår. Her vil det være mange hensyn å ta og hver enkelt folkehøgskole er ulik. Det kan likevel være lurt å diskutere skoleårets sammensetning i god tid før skolestart.

8. Gi elevene et godt folkehøgskoleår

Dette er folkehøgskolene gode på! Det er ikke en eneste elev som MÅ gå på folkehøgskole, men i år hadde vi nesten 8000 som VALGTE å reise på folkehøgskole. Det gjorde de fordi de visste de ville få et godt år. De hadde fått vite om hvor flotte folkehøgskolene var fra venner og kjente eller de hadde hørt om vårt flotte skoleslag fra fremmede.

Hvert år skårer folkehøgskolene høyt på tilfredshetsundersøkelser fordi skolene vet hvordan de skal drive god folkehøgskole. Folkehøgskolene har et samfunnsoppdrag. De gir elevene demokratisk dannelse, elevene blir bedre på samarbeid, de blir tryggere på seg selv og de får faglig kompetanse. Disse tingene er det viktig å ikke miste i arbeidet for å skape korona-trygge skoler. Elevene skal fortsatt ha året som gjør dem til bedre versjoner av seg selv, året der de får være tett sammen med andre – eller «det beste året i mitt liv», slik mange beskriver det.

Balansen mellom trygghet og vanlig skoledrift er ikke alltid så lett å finne. Samtidig så vi i vår hvor vanvittig mye kreativitet som bor på norske folkehøgskoler. Dette kommer ikke som noen overraskelse – vi er tross alt et kreativt skoleslag – denne kreativiteten kan komme godt med når vi nå skal finne gode løsninger på hver enkelt skole.

Dorte Birch og Angelina K. Christiansen

«FOLKEHØGSKOLEUKEN 2020» AVLYST

Det er ikke med lett hjerte vi avlyser «Folkehøgskoleuken». I løpet av noen få år er det blitt et populært og viktig samlingssted for nye og erfarne ansatte i skoleslaget. Vi har hentet ny kunnskap og utviklet idéer og planer som har gjort folkehøgskolen bedre.

FLERE FAKTORER

2020 er og blir helt klart et unntaksår på mange måter. Vi vil at Folkehøgskoleuken skal være et overskuddsfenomen. Nå trenger skolene tid til å forberede seg på skolestart, samle årets kull og forholde seg til en strammere økonomi. I tillegg er det ikke sikkert det er mulig å samle over 100 kursdeltagere på et sted. Alt dette til sammen gjorde at vi valgte å avlyse.

KURS FOR NYE LÆRERE OG LEDERE

Nå vet vi at det blir mulig å arrangere mindre kurs og inviterer nye lærere og ledere til kurs på Arbeiderbevegelsens folkehøgskole 6.-10 august. Det er utrolig viktig at de nye i folkehøgskolen får en felles plattform og forståelse for hva skoleslaget står for, derfor ønsker vi å få til en samling.

ELEVENES PSYKISKE HELSE

Planen var å ha flere kurs rettet mot elevenes psykiske helse: «Mellom solskinn og ruskevær» «Internatet som pedagogisk metode» og «Førstehjelpskurs ved selvmordsfare». Alle disse kursene diskuterer hvordan vi som skoleslag kan hjelpe elevene til å mestre livene sine først av alt i det unike fellesskapet folkehøgskolen er, og kanskje den mestringsfølelsen hjelper videre i livet.

Vi planlegger å gjennomføre et «Mellom solskinn og ruskevær» prosjekt med oppstart i høst (se artikkel et annet sted i bladet), og håper av vi i samarbeid med organisasjonen Vivat kan gi et tilbud om Førstehjelpskurs ved selvmordsfare i løpet av skoleåret hvis det blir mulig å holde kurs. Vi vil komme tilbake til dette i løpet av sommeren.

STERKERE TILBAKE

Det kommer somre etter dette og da inviterer vi til nok en Folkehøgskoleuke!

Benedicte Hambro

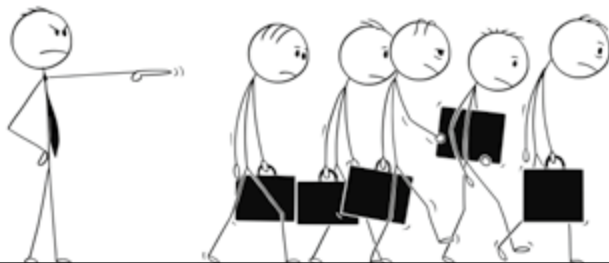

Folkehøgskoleforbundet
holder deg oppdatert på
www.friyltfolkhogskole.no
og Facebook: Folkehøgskoleforbundet

HOLD DEG
OPPDATERT

Arbeidslivet

PERMITTERING I KRISETID

Angelina K. Christiansen,
Generalsekretær Folkehøgskoleforbundet

I skrivende stund, og også når dere nå sitter med magasinet i hånden, er flere av dere permitterte. Det er en fattig trøst at dere langt fra er alene, det er nå over 400.000 arbeidssøkende i Norge.

Tillitsvalgte over hele landet har hatt en særdeles tøff jobb de siste månedene. De har på kort varsel måttet stille i drøftingsmøter om permittering, på bakgrunn av et stadig skiftende regelverk. Vi har inntrykk av at samarbeidet mellom ledelse og tillitsvalgt har vært godt de fleste steder.

Permitteringsinstituttet er ikke lovregulert, selv om det er blitt foreslått lovfestet flere ganger. For folkehøgskolene er anledningen til å bruke permittering regulert i tariffavtaler. Permittering er beskrevet som et spleiselag mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og staten, til bruk i de situasjoner hvor virksomheten midlertidig ikke kan sysselsette ansatte på en økonomisk forsvarlig måte.

I det videre vil jeg snakke om den delen av folkehøgskoledriften som mottar statsstøtte. Vi er fullt innforstått med at noen av dere har arbeidsoppgaver hvor inntektene umiddelbart forsvant ved nedstengning, som for eksempel catering. Disse er ikke omfattet av begrensningene jeg beskriver nedenfor.

Folkehøgskoleforbundet (da NF) og Noregs Kristelige Folkehøgskolelag henvendte seg til departementet i 2000 for å klargjøre om myndighetene mente at folkehøgskolene hadde anledning til å permittere ansatte. Svaret kom i 2001, og de viste til at «Dagpenger ytes ikke ved ... permitteringer i kulturinstitusjoner, organisert som aksjeselskap, stiftelse og lignende, dersom disse i vesentlig grad får støtte til driften fra det offentlige.»

Departementet konkluderte med at de ikke kan se at folkehøgskolene er i en slik faktisk stilling at det gis rett til dagpenger ved permittering. Dette er en forståelse organisasjonene har opprettholdt siden. Skolene er budsjettstyrte, og generell dårlig økonomi gir ikke grunnlag for permittering, fordi man da ikke kan sann-

synliggjøre at situasjonen er midlertidig. Legg spesielt merke til at det ikke er begrenset til kun å gjelde undervisningspersonale, også myndighetene forstår at man ikke kan drive folkehøgskole med kun lærere, det trengs også praktisk personale.

Hva skjedde så som endret dette? Det ligger til NAV sine oppgaver å vurdere om årsak til permittering er innenfor ordningens intensjon. De legger vanligvis vekt på om drøftingsprotokollen viser at tillitsvalgt er enig med ledelsen i at det er saklig grunnlag for permittering. Videre vil som sagt vesentlig statsfinansiering i all hovedsak diskvalifisere folkehøgskolene fra ordningen. Da koronarisen inntraff sa NAV at de ikke ville bedrive kontroll etter ordinære kriterier, i en slik ekstraordinær situasjon var det om å gjøre å lette prosessen for alle involverte.

Det at skolebyggene ble stengt er altså ikke en gyldig årsak til permittering i seg selv, mangel på vanlige arbeidsoppgaver alene er ikke grunn god nok til å frata en arbeidstaker inntekter og goder. Det må henge sammen med et økonomisk tap som arbeidsgiver ikke kan bære uten fare for konkurs eller oppsigelser. Dessuten må situasjonen være pågående, det var ikke grunnlag for å permittere i mars på bakgrunn av overhengende fare for tap av sommerdrift.

Mange tillitsvalgte og ledere har i dette unntaksåret lidd store kvaler over beslutning om å permittere. Målet om skolens beste er felles, og vi hører ofte fra permitterte at de har full tiltro til at det har vært nødvendig for å redde arbeidsplasser. Så mange på forhånd utenkelige ting har blitt nødvendig under denne krisen.

Myndighetene har i år bekreftet sin holdning, de forventer at folkehøgskolene skal unngå permitteringer i den delen av driften som de får statsstøtte for. La oss derfor vise dem at alle folkehøgskolens ansatte står klare til å ta imot elevene i august, vi trenger alle mann på dekk for å sikre at vi kan levere et fantastisk, smittefritt år til neste års kull!

STUDIUM I FOLKEHØGSKOLEPEDAGOGIKK

Endelig vet vi at PPU (Praktisk pedagogisk utdanning) for folkehøgskolen kommer i gang til høsten. Emnene og gjennomføringen er spesielt tilpasset de som jobber i folkehøgskolen. Studiet er utarbeidet i et samarbeid mellom FHF, NKF og Universitetet i Sørøst-Norge. Det gir en god innføring i pedagogikk og didaktikk som er spesielt for folkehøgskolene, samtidig som det er relevant og kvalifiserende for arbeid i andre skoleslag. Studiet er samlingsbasert, og samlingene vil finne sted på Campus Vestfold.

LEDERUTDANNINGEN HOLDES DIGITALT I JUNI

Studiet «Verdibasert endringsledelse» er vanligvis samlingsbasert, men vil i juni holdes digitalt. Denne gangen er temaet *Ledelse av folkehøgskolenes selvutvikling og skolebaserte utviklingsarbeid*.

TILLITSVALGTKONFERANSEN

Årets tillitsvalgtkonferanse er planlagt til 22. – 24. september, med forkurs for nye den 21. september. Sanner Hotell står som vanlig klar til å ta imot oss, men det vil selvfølgelig måtte vurderes om vi kan gjennomføre på en trygg måte. Vi kommer tilbake med mer informasjon når vi vet hvilke smitteverntiltak som gjelder når tiden nærmer seg. Det har vært en krevende tid for våre tillitsvalgte, så vi håper at det vil bli anledning til å treffes fysisk, men vi legger selvsagt en alternativ plan for digital gjennomføring i tilfelle. I år vil vår advokat Bråthen gi oss et kræsjkurs i forhandlingsteknikk, det gleder vi oss til!

Live Hokstad

KALENDER

3. juni 2020	Styremøte Folkehøgskoleforbundet Folkehøgskolekontoret, Oslo
8.-10. juni 2020	Folkehøgskolens lederutdanning – 5. samling Papirbredden, Drammen
10. – 11. august 2020	Kurs for nye ledere Arbeiderbevegelsens Folkehøgskole, Ringsaker
10. – 13. august 2020	Kurs for nye lærere Arbeiderbevegelsens Folkehøgskole, Ringsaker
20.-21. september	Styremøte Folkehøgskoleforbundet Sanner hotell, Gran
21.-22. september 2020	Kurs for nye tillitsvalgte Sanner hotell, Gran
22.-24. september	Tillitsvalgtkonferansen Sanner hotell, Gran
21.-23. oktober	Oppstart Folkehøgskole PPU USN- Campus Vestfold

Følg med på kalender på www.frilyntfolkehøgskole.no for oppdateringer/mer informasjon, påmelding og nye arrangement.

NYTT FRA IF

Foto: Mostphotos

GODE SØKERTALL

Elevtallene pr 1. mai viste at det var 1 prosent flere som hadde takket ja til plass på folkehøgskole enn på samme tid i fjor. Dette på tross av en nedgang i antall 19-åringer.

Søkertallene har også gått opp i april og mai etter en liten dupp ned i mars da folkehøgskolene måtte stenge.

Det er knyttet stor usikkerhet til elevtallene i sommer. Mange av våre søkere er usikre på om folkehøgskolene kommer til å tilby et «vanlig» folkehøgskoleår og har derfor også lagt en plan B. I tillegg kan det være mange som har planer om reising eller jobbing som ikke slår til og som derfor trenger et alternativ. Det vil også være mange som ikke kommer inn på drømmestudiet – søknadene til Samordna Opptak har økt kraftig – og som kan vurdere folkehøgskole i stedet.

Det er derfor viktig å ha god dialog med neste års elever gjennom hele sommeren og å være tilgjengelig for spørsmål fra mulige søkere.

INFORMASJONSKONFERANSEN AVLYSES

Vi har valgt å avlyse årets informasjonskonferanse i september på grunn av korona. Vi ønsket ikke å utsette rundt 100 folkehøgskoleansatte for mulig smitte av hverandre selv dersom det skulle bli lov med såpass store forsamlinger da.

Vi ser på alternativer enten det blir en ny informasjonskonferanse siden, webinarer eller andre muligheter for å dele informasjons- og markedsføringsnytt med ansatte på folkehøgskolene.

Dorte Birch,
Daglig leder IF

Foto: Mosphotos

UNESCO-MIDLER FOR UTVIKLING AV UNDERVISNINGSPLEGG TIL GLOBALVETTREGLENE

Folkehøgskolerådet, ved Internasjonalt utvalg for folkehøgskolen (IU), fikk i vår den gledelige nyheten om tildeling av midler fra den norske UNESCO-kommisjonen for å utvikle deltakende undervisningsopplegg til Globalvettreglene. I folkehøgskolenes Bærekraftvedtak er det et mål om at alle folkehøgskolene aktivt bruker Globalvettreglene innen 2021, og IU håper å bidra til at skolene når dette målet ved å tilgjengeliggjøre undervisningsopplegg. IU vil i løpet av høsten teste ut opplegg på ulike folkehøgskoler, og planlegger også et seminar hvor undervisningsoppleggene er tema. Målet er at undervisningsoppleggene til de ni Globalvettreglene er ferdigstilt før jul i år.

EIT OPE VINDAUGE

På grunn av ein global pandemi er me no i ein situasjon der me kan re-evaluere og re-vurdere måten samfunn er innretta på og korleis me lever våre liv i kvardagen. I Noreg, og i mange andre land, har me opplevd ei tid der me for det meste måtte halde oss i ro inne då landet vart «stengd». For mange var det ei svært vanskeleg tid då veldig mykje blei annleis på svært kort tid, medan andre har kome tettare på familien og kanskje fått gjort ting ein lenge har utsett. Nokon har kjeda seg, mens andre har hatt alt for mykje å gjere når borna var heime 24t/d og jobben flytta inn. Uansett korleis situasjonen var, har alle gjort seg ulike tankar om denne tida og kva som var fint og kva som var vanskeleg. Personleg opplevde eg at det eigentleg var ganske fint å ta med meg kaffikoppen inn på soverommet og sitte der og jobbe nokre timar før eg tok borna mine ut på tur i nærområda etter lunsj. Når det etter to månader vart tid for barnehage igjen, ser eg kor fint det er for borna med korte dagar og at det gjer det forutsigbart og trygt at ein er i mindre grupper og veit kven ein skal forholde seg til. Det er nok av utfordringar, usikkerheit og problemstillingar knytt til koronaviruset, både nasjonalt og særleg globalt. Samtidig er det også ein sjanse for å lære av tiltaka som har vore iverksett og kva godt det har medført seg, særleg når det gjeld miljø, men også for samfunnet.

I mai arrangerte nettverksgruppa Berekraftig utvikling (under NVL-paraplyen) eit webinar med sosialantropolog Thomas Hylland Eriksen, som løfta fram perspektiv knytt til det å re-evaluere og re-tenke. Andre i folkehøgskulen har også trekt fram at me no må nytta tida me er i til å ta berekraftige val framover (sjå t.d. innlegget frå Einar Opsvik på frilyntfolkehøgskole.no).

Eg støttar opp om desse tankane og vil oppfordre oss i folkehøgskulelandskapet til å bruke dette ope vindaug til å gjere endringar som kanskje hadde vore mykje vanskelegare om me ikkje hadde stoppa opp slik me har gjort no. Eg har trua på at folkehøgskuleverdiene berre blir viktigare og viktigare, særleg i eit berekraftperspektiv. Kritisk refleksjon, samarbeid, eit ope sinn og handlekraft (sjå Sinnes 2020) er viktige kompetansar for framtida. Når det gjeld handlekraft, så bør me t.d. vurdere om me neste skuleår kan gjere det mogleg å delta digitalt og ikkje berre ved fysisk oppmøte på dei fleste folkehøgskulearrangement arrangert av folkehøgskuleorganisasjonane. Me er no kompetente på bruk av digitale plattformer, og mange av oss kjenner kvarandre frå før, noko som gjer det lettare å delta digitalt. Vidare håper eg at me når målet i Bærekraftvedtaket om aktiv bruk av Globalvettreglane innan 2021. Eg trur nøkkelen er å setje av tid og ro til refleksjon og samtale omkring eigen praksis, noko me kanskje har blitt betre til som følgje av tida då Noreg var «stengd». Eg trur me kjem langt om me no ikkje skundar oss tilbake til «normalen», men held fast ei stund til på dette vindaug til me no er i, til å vurdere og revurdere kva val me skal ta framover. Som Hylland Eriksen seier, det er på tide å bremse ned, både av omsyn til naturen, men også menneske.

For meir frå Hylland Eriksen, sjå boka «Overheating: An Anthropology of Accelerated Change» (2016). Det finns også korte foredrag på TedTalk og Youtube.

Brita Phuthi

NÅR ER DET RIKTIG Å OPPFORDRE AUTONOME ENHETER TIL Å GÅ I TAKT?

«Det heiter ikkje: eg – no lenger. Heretter heiter det: vi». Slik skreiv Halldis Moren Vesaas i diktet Tung tids tale, som ble utgitt i 1945. Det var en tid for vi-følelse. Den var grunnlaget for gjenoppbyggingen av landet. Diktet er nå mer relevant enn på lenge. Kanskje også for folkehøgskolene?»

I intervjuprosessen til jobben som daglig leder av Folkehøgskolerådet var det noe «intervjuerne» stadig understreket og vendte tilbake til: «Folkehøgskolene er frie, selvstendige og autonome». Jeg husker jeg reflekterte etterpå om det ble understreket fordi det var positivt eller om jeg skulle ta det som en slags advarsel. I dag, drøye to år etter, tenker jeg at begge deler er treffende. Friheten og autonomien er avgjørende for at folkehøgskoler er nettopp folkehøgskoler – og for at folkehøgskolene skiller seg fra alle andre skoleslag i dette landet. På en positiv måte. Noe jeg fort merket at lå i ryggmargen til mange ansatte i skoleslaget. Men jeg oppfattet samtidig at flere i ulike sammenhenger ytret ønske om at skoleslaget måtte gjøre ting «likere» og at vi måtte bli enige om flere ting felles. For å profesjonalisere. For å sikre felles omdømme og felles kvalitet. Dette har blitt aktualisert under koronautbruddet. De siste to-tre månedene har vært preget av unntakstilstand. «Over natta» fattet myndighetene avgjørelser som gjorde at folkehøgskolene måtte kaste om på alt i innspurten av skoleåret. I en krisesituasjon og i en unntakstilstand er det normalt at vi blir litt usikre. Vi vil gjerne at noen skal stake ut en tydelig kurs som vi kan lene oss på og manøvrere etter.

Etter 12. mars merket Folkehøgskolerådet et taktskifte i forventninger fra skolene til hva vi skulle avklare, løse og anbefale på vegne av hele skoleslaget. Mange etterspurte avklaringer på et detaljnivå som det bare dager tidligere hadde vært utenkelig at vi lagde felles anbefalinger for – det autonome skoleslaget tatt i betraktning. På noen ting vurderte vi raskt at vi måtte avklare

ting felles. Dette gjaldt særlig å avklare med myndighetene forhold knyttet til stenging av skolebygg, plikt til alternativ undervisning, at skolene skulle få beholde statsstøtte, at elevene skulle få godkjent året og beholde finansiering i lånekassen og fremforhandling og fordeling av ekstratilskudd for reduksjon av elevbetaling. På andre ting har det vært vanskeligere å komme med felles anbefalinger. Det gjelder for eksempel ting som elevdelta-kelse på fjernundervisning, avslutninger, nedvasking og utflytting. Her har vi heller valgt å formidle rammene som myndighetene har satt og så overlatt til skolene å ta valg etter som hva som passer best for den enkelte. Noen mener vi burde kommet med tydeligere anbefalinger også på disse tingene. Og kanskje burde vi det. Så var det dette med autonomi og frihet da. Hvor går grensen? Når er det riktig å oppfordre autonome enheter til å gå i takt?

Jeg har i noen tidligere sammenhenger sagt at fremtiden kommer til å kreve av oss at vi blir enige om mer i fellesskap, enn det vi gjør nå. Jeg mener Koronautbruddet understreker dette. Jeg håper vi tar oss tid til å diskutere dette i skoleslaget fremover. Kanskje ikke i morgen. Men når alt har roet seg litt. Det er for tidlig å allerede nå evaluere håndteringen av koronasituasjonen. Men en ting er sikkert: Summen av alle små og store valg som tas, hver for oss og i fellesskap, vil stå igjen som dommen på hvordan vi som skoleslag håndterte denne unntakssituasjonen. Til oss alle vil jeg si: Vel blåst! Så langt..

Christian Tynning Bjørnø,
Daglig leder Folkehøgskolerådet

STØTTEANNONSER TIL FOLKEHØGSKOLEN

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70
Rektor: Ingvild Tollehaug Jevne
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90
Rektor: Mariann Aaland
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00
Rektor: Per Egil Andersen
www.elverumfhs.no

EVJE FOLKEHØGSKOLE

4735 Evje
Tlf.: 37 88 60 05
Rektor: Aslak J. Brekke
www.evjefhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE

5259 Hjeltestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60
Rektor: Tore Haltli
www.fanafhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80
Rektor: Silvia van Hesik Førde
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50
Rektor: Jan Martin Medhaug
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85
Rektor: Arnhild Finne
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00
Rektor: Arne Ruste
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70
Rektor: Gisle Skoglund
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00
Rektor: Trond Instebø
www.hardanger.fhs.no

HARSTAD FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77
Rektor: Erlend Welander
www.trondarnes.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00
Rektor: Lars Petersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60
Rektor: Jarle Nilssen
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKULE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80
Rektor: Jonatan Rask
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70
Rektor: Geir Rydland
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99
Rektor: Einar Opsvik
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKULE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00
Rektor: Unn Irene Aasdalen
www.nansenskolen.no

NESTOR MELSOMVIK

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00
Rektor:
Terning Dahl-Hansen
www.nestorutvikling.no

NORDISKA FOLKEHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Rektor: Karin Langeland
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80
Rektor: Geir Nydahl
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00
Rektor: Arild Moen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringebu
Tlf.: 61 28 43 60
Rektor: Rolf Joar Stokke
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Høynefoss
Tlf.: 32 17 99 00
Rektor: Morten Eikenes
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10
Rektor: Haldis Brubæk
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40
Rektor: Mona Verpe
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Konstituert rektor: Liv Tanche-Larsen
www.setesdal.fhs.no

SKAP KREATIV FOLKEHØGSKOLE

Neseveien 1
4514 Mandal
Rektor: Hanne Christine
Seyffarth-Fuglestveit
www.skapmandal.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØGSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90
Rektor: Knut Søyland
www.skiringssal.fhs.no

SKJEBERG FOLKEHØGSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 11 75 60
Vikarierende rektor:
Sveinung Finden
www.skjeberg.fhs.no

SKOGEN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20
Rektor: Lars Waade
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

6856 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75
Rektor: Ole Karsten Birkeland
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70
Rektor: Harald Thompson Rosenstrøm
www.solbakken.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKULE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00
Rektor: Per Kristian Dotterud
www.sundfhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00
Rektor: Jon Krognæs
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00
Vikarierende rektor: Bjørn Veland
www.toten.fhs.no

TORSHUS FOLKEHØGSKULE

7320 Fannrem
Tlf.: 72 47 98 50
Rektor: Torkjell Solem
www.torshus.com

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11
Rektor: Mette Austris
www.vefsnfolkehogskole.no

VOSS FOLKEHØGSKULE

5704 Voss
Tlf.: 56 52 90 40
Rektor: Kjetil Bruvik
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØGSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Rektor: Berglind Stefansdottir
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no

Dikt fra en sauna

Jeg ligger på min saunabrisk
Og venter på en bjørkepisk
Kan hende jeg blir litt gul og blå
Men det er så behagelig friskt å få.

I lyset fra flammen av brennende bjørk
Henger jeg tankene mine til tork
Jeg lar drømmene under nordlyset sveve
Det er så fantastisk godt å leve

Det er her vi løser hverdagens floker
Nå er det like før vannet koker
Kroppen får hvile og sjelen får fred
At humøret er godt er lett å se

De tyngste bekymringer svinner hen
Vi vasker oss og blir så ren
Jeg legger meg pent øverst på brisken
Og atter få smake den myke pisken

Det kastes på vann og steinene freser
Vi sitter der oppe og puster og peser
Umulig å føle seg ensom og trist
Det meste er nord, det er sant og vist

Yngve Beddari, mai 2020

TEKST- OG DIKTSTAFETTEN:

Yngve Beddari er lærer ved Pasvik folkehøgskole på linjefaget Arktisk reiseliv. Han ble utfordret av Hallgeir Holden fra Hadeland folkehøgskole.

I disse korona tider er det et sted jeg kan legge vekk mine bekymringer, rydde i mine tanker og lade batteriene. Nemlig i min vedfyrte sauna på hytta i Øvre Pasvik. De siste 5 ukene av skoleåret tilbragte jeg der i mitt hyttekontor.

Yngve Beddari utfordrer John Stenersen på Lofoten folkehøgskole.